

**"Лістапад": вакол
Нацыянальнага
конкурсу**
С. 2 — 3

**Прэстыж
прафесіі
дырыжора**
С. 6

**На маю думку:
тры меркаванні
ад экспертаў**
С. 5

**D.I.Y.
прапісаўся
ў музеі**
С. 12

**Топ-8 бібліятэк,
складзены
бібліятэкарам**
С. 14

Калі аперывраваць толькі
статыстычнымі лічбамі, дык звесткі
пра гэтую падзею выглядалі б так:
21 спектакль і 21 намінацыя, 3 секцыі
(тэатраў драмы, лялек і музычнага) і,
адпаведна, 3 асобныя склады журы, на-
рэшце, фінальны этап, які пройдзе з 24
па 30 лістапада. Сапраўды, на наступ-
ным тыдні ў цэнтры ўвагі —

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ТЭАТРАЛЬНАЯ ПРЭМІЯ

нашай краіны. Хто ж атрымае
ўзнагароды прафесійнага форуму
(а іх выява сёлета распрацавана
дызайнерам Уладзімірам Цэслерам
і скульптарам Іванам Арцімовічам)?
Сцэна пакажа...

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Онлайн-канферэнцыя: з нагоды адной моды...

У Мінску (дый, напэўна, у іншых нашых буйных гарадах) — чарговы fashion-бум: гэтым разам на беларускі арнамент. Не толькі ў вышыванцы, але і ў дэкоры афармлення аўтамабіляў, збудаванняў, посуду і г. д. Карацей, тое, чаго "К" так даўно чакала і пра што мроіла ў сваіх шматлікіх публікацыях, здзейснілася! Некалькі месяцаў таму нейкія маладзёны-крэатыўшчыкі з маркетынгамым талентам падкінулі ў Інтэрнэт "арнаментавую" бомбу, яркія аскепкі якой накрылі дзясяткі тысяч патэнцыяльных спажыўцоў хаця б той жа вышыванкі. Не, арнамент на мужчынскіх ды жаночых сарочках яшчэ не стаў звыклым чыннікам нашых гардэробаў. Але ажыятаж вакол гэтага не сціхае. На попыт пачалі ўзнікаць і прапановы. Услед за пэўнымі прыватнымі фірмамі за справу ўзялося Навукова-вытворчае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства беларускіх народных рамёстваў "Скарбніца". Мяркуючы па інтэрнэт-звестках, вышыванка ад гэтага паша-нотнага вытворцы каштуе... мільён рублёў. Не кожны дазволіць сабе такую пакупку. Дык хто ж саб'е цану?

Яўген РАГІН

Па адказ і да варожкі не варта кідацца: безумоўна, раённыя дамы рамёстваў. Такая змова ад спажыўца дазваляе названым устаномам і з пазабюджэтным планам справіцца, і з поспехам захаваць рэнамэ не толькі адраджэнцаў нашай традыцыйнай культуры, але і практычных яе папулярызатараў. Больш выніковай ідэалагічнай працы, скіраванай на рост патрыятызму, і не згадаць, напэўна... Аднак, як паказвае практыка, далёка не ў кожным раённым салоне моднік ці модніца (мясцовыя або заезджыя) могуць набыць адзен-

не, упрыгожанае нацыянальнай вышыўкай. Што замінае? Працаёмкасць працэсу, маркетынговая неразваротлівасць, адчуванне прафанацыі навуковай дзейнасці? Для таго, каб разабрацца ва ўсіх гэтых пытаннях, мы запрасілі да ўдзелу ў нашай онлайн-канферэнцыі старшыню Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгена САХУТУ, начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Маларыцкага райвыканкама Андрэя ГАРБАЦЭВІЧА, дырэктара Ельскага раённага цэнтра рамёстваў Вольгу ЗДОР, загад-

Вышыванка цаной у мільён?.. Хто танней?

Падстава для аддачы РДР: паміж дарага і якасна

чыка метадычнага аддзела Тамару ПАДЫМАКА і майстра-вышывальшчыка Свяцілавіцкага дома рамёстваў Ірыну ЦІТАЎЦОВУ (абедзве — з Бялыніцкага раёна), а таксама кіраўніка гуртка па ткацтве Гарадоцкага РДР Марыну ГУШЧА.

Яўген Рагін:

— Яўген Міхайлавіч, хацелася б найперш высветліць вашу стаўленне да ўзнятай праблемы і акрэсліць пэўныя моманты.

Яўген Сахута:

— А стаўленне самае станоўчае! Вышыванка ж — любому да твару! Думаецца, без пэўных тэхналагічных адаптацый тут цяпер не абысціся, але неабходна захаваць галоўнае: сімваліку колеру (белы — чысціня, чырвоны — жыццё) і характар ромба-геаметрычнай арнаментыкі. Балазе яны на Беларусі захава-ліся да апошняга часу. Нагадаю,

што матывы сонца ўвасабляе менавіта ромб з адросткамі, ромб, перакрэслены крыжыкам з кропачкамі, — знак засеянага поля, нівы. Васьміканцовая разетка, скажам, — сімвал чалавека. Арнаменты — сотні. Варта паглядзець на дэкор традыцыйных ручнікоў, каб пераканацца, што ён утрымлівае самую розную інфармацыю ў самых розных арнаментавых варыяцыях...

Яўген Рагін:

— Чуў днямі ад мінскіх маладзёнаў: яна хоча сарочку з жаночымі сімваламі, а ён — з мужчынскімі. Маюць яны рацыю?

Яўген Сахута:

— Арнаментыка — універсальная. Але з дапамогай спецыяліста і пры наяўнасці фантазіі можна на сваім адзенні адлюстраваць любы арнаментальны код. Толькі варта не забыцца,

што вышыўка на сарочцы размяшчаецца на прарэхах, праз якія да чалавечага цела можа да-тыкнуцца нячыстая сіла. Так што арнаментыка павінна быць на каўнерыку, манішцы, манжэтах, падоле.

Яўген Рагін:

— Цяпер пра цану. Чаму вышыванкі ад "Скарбніцы" такія дарагія?

Яўген Сахута:

— Бо там — толькі ручная праца, а такая вышыўка — вельмі дарагое задавальненне...

Заканчэнне артыкула
чытайце
на старонках 10 — 11.

Акцэнт тыдня

Пра фокус, "дзвіж" і "борт"

А давайце крыху пагаворым па шчырасці. Мне так падаецца, што і вас калі-нікалі наведвалі падобныя думкі, якія апанавалі і дагэтуль не адпускаюць па выніках XXI Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад". Дык вось: чаму нашы артысты, рэжысёры, кінадзеячы (у залежнасці ад імпрэзы — падстаўце адпаведныя прафесіі) апынаюцца на сваім жа фестывалі вельмі часта па-за фокусам увагі? А многія — наогул "за бортам" падзеі?..

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Ах, як чакалі прадстаўнікі СМІ прыезду расійскіх зорак, каб шчоўкнуць пару кадраў! А пакуль па лесвіцы кінатэатра "Масква", дзе адкрываўся сталічны кінафорум, узнімаліся беларускія кіношнікі, фатографы і тэлеаператары, падобна на тое, збольшага займаліся наладкай сваіх камер. Затое які "дзвіж" пачаўся з прыбыццём Святланы Святлічнай у элегантнай шляпцы! Пасля былі Аляксей Пятрэнка, Станіслаў Гаварухін, а таксама група серыяльнага кшталту знакамітаасцей з краіны-суседкі, на якіх таксама палявала прэса. А вось Расціслаў Янкоўскі, Геннадзь Гарбук, Віктар Манаеў, Мікалай Кірычэнка, Уладзімір Мішчанчук, Павел Харланчук ды многія іншыя без вартай медыйнай увагі ўзняліся па прыступках. Чаму? Схіляюся да таго, што іх проста не пазналі. Бо іх, па вялікім рахунку, асабліва не піяраць у тэлеку (нават на нашых каналах), дзе ёсць расійскія селебрыці дня ўчарашняга і крыху сённяшняга. Што ўжо казаць пра ўвагу СМІ да рэжысёраў ды прадстаўнікоў іншых кінацэхаў не з нагоды пэўнай даты ці падзеі, а наогул...

Наступным днём у сацыяльнай сетцы вычытаў... шкадаванне (я змягчыў, вядома ж) аднаго з найбольш запатрабаваных у нашым і расійскім кіно беларускіх артыстаў пра тое, што запрашэння на фест ён не дачакаўся і сёлета. І пайшла ў шматлікіх каментарыях да загісу пераклічка ягоных калег, што таксама апынуліся за згаданым вышэй "бортам" мінскага кінафоруму. Так, фільмаў з іх удзелам сёлета не было прадстаўлена ні ў адной з праграм "Лістапада", але ж акцёры здымаюцца няспынна: у стужках лепшых ці горшых, нашых і расійскіх, кара-

цей, працэс ідзе. І на той сімвалічны запрашалнік гэтыя акцёры маюць права.

Невялікае адступленне. Трапіўся днямі мне на вочы рэйтынг з адзінаццаці сучасных беларускіх артыстаў, якія рэалізавалі сябе ў кіно. Вядома, у катэгорыю "Кіно" ў невядомага інтэрнэт-аўтара трапілі і серыялы. І, відаць, слушна. Бо названыя ім акцёры сапраўды найчасцей мільгаюць з тэлеэкранаў — часцей у невялікіх ролях, а то і ў эпізодах. Тым не менш, яны ствараюць сваёй задзейнічанасцю ў кінапрацэсе хаця б ілюзорныя адзінкі прылічанасці фільма ці персаналіі да Беларусі, да беларускага кіно, яго школы.

Цяпер пра ўвагу гледачоў. Не буду ідэалізаваць, спрабуючы пераканаць у тым, што айчынныя прэм'еры спяшаюцца паглядзець у кінатэатрах. (Доказам — нядаўні рэліз айчыннага прадукту, пра попыт на які ў сталіцы можна было меркаваць па схемах занятых і незанятых месцаў у зале на сайце білетных аператараў.) Але ж анансаваны як першы ў сваім родзе Нацыянальны конкурс у рамках "Лістапада" даваў спадзяванне на тое, што ён не акажацца згубленым у віхуры фестывальных падзей. Хаця б па інерцыі ад іншых, патэнцыйна больш запатрабаваных праглядаў, дастанецца і гэтаму конкурсу каліва рухальнай сілы. Ды неяк не задалося.

■ Ах, як чакалі прадстаўнікі СМІ расійскіх зорак, каб шчоўкнуць пару кадраў! А пакуль па лесвіцы кінатэатра "Масква", дзе адкрываўся сталічны кінафорум, узнімаліся беларускія кіношнікі, фатографы і тэлеаператары, падобна на тое, збольшага займаліся наладкай сваіх камер. Чаму? Не пазналі! Бо сваіх, па вялікім рахунку, асабліва не піяраць у тэлеку.

Былі паспяхова на ліку наведвальнікаў прагляды, але аншлагу, бадай, і не атрымалася ніводнага. Бо не было рэкламы ад імя фестывалю. Хіба што кінамаграфісты парупіліся стварыць "івэнт" у сацыяльнай сетцы. Ну а на ролю апафеоза відавочна прэтэндуе цырымонія падвядзення вынікаў Нацыянальнага конкурсу. Пару дзясяткаў гледачоў у зале, за выняткам некалькіх адсутных у кадры кінамаграфістаў, — усе, хто прышоў на фінал таго спаборніцтва, што мусіла б стаць цэнтральным, прынамсі, для беларускага кіно. Адмінушыце нешматлікіх журналістаў і ўлічыце, што амаль усе з асоб у зале выйшлі на сцэну атрымліваць прызы або дыпламы...

Дык вось, пра фокус і "борт". Сёлетні "Лістапад" дэклараваў пераарыентацыю ўвагі з прывозу знакамітаасцей на карысць уласнага кіно. Дык чаму ж нават ва ўмовах наўмыснага адыходу ад "чырвонадарожачнай" канцэпцыі беларускія творцы не пазіцыянаваліся як зоркі на беларускім жа фэсце? Чаму Нацыянальны конкурс апынуўся нібыта па-за інфармацыйнай плыню "Лістапада-2014"? Чаму мы чарговы раз не прарэкламавалі сваё: любым спосабам, але ж — сваё? Чаму зноў — па-за фокусам і за "бортам"? Пытанні — да ўсіх, хто датычны гэтай ды аналагічных сітуацый. Нярэдка, на жаль.

Правядзенне Нацыянальнага конкурсу ў рамках Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад" дазволіла як убацьць праблемныя зоны нашага кіно, так і выявіць недахопы фестывальнага руху. Як выглядае беларускі кінамаграф у параўнанні з кінамаграфіямі краін постсацыялістычнага блока? Як часта здымаюць айчынныя кінамаграфісты? Як пазіцыянуецца, уласна, сам Нацыянальны конкурс у параўнанні з іншымі праграмамі на "Лістападзе"? Гэтыя пытанні гораха абмяркоўваліся ўдзельнікамі ды гасцямі фестывалю пад час "круглых сталаў", у кулуарах кінафоруму і спарадкалі новыя: што можна зрабіць, каб палепшыць сітуацыю ў дачыненні да нашага кіно?..

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

"К" зрабіла падборку меркаванняў, запісаных на розных фестывальных імпрэзах, якія пазначаюць асноўныя праблемныя моманты сёлетняга Нацыянальнага конкурсу, а таксама акрэсліваюць сітуацыю ў нашай кінамаграфіі, зыходзячы з прадстаўленага і ўбачанага на "Лістападзе".

Колькі слоў ад "К"

Нацыянальны конкурс, з'яўленне якога справакавала столькі спадзеваў ды размоў, — ініцыятыва, што, несумненна, чакалі. У мінулым нумары "К" падзялілася сваімі ўражаннямі ад яго творчага складніка, але хацелася б у "агульнай справе" папулярызацыі беларускага кіно звярнуць увагу і на некаторыя арганізацыйныя моманты конкурсу.

На жаль, асноўны недахоп у прэзентацыі айчыннага кіно палягаў у "заціснутым" раскладзе. Нагадаю, што конкурс ладзіўся ў сталічным кінатэатры "Перамога". Стужкі змянялі адна адну, як, у прыцыпе, і на асноўнай пляцоўцы кінафестывалю — "Цэнтральным", з той толькі розніцай, што ў "рэзідэнтаў" апошняга быў час абмеркаваць прагледжанае кіно з яго стваральнікамі. Папросту таму, што гэты час — на гутарку гледачоў з аўтарамі карціны — прадугледжваўся. У раскладзе ж Нацыянальнага конкурсу "люфт на зносіны" быў зусім невялікі — з адчуваннем моцнага "наступу" наступнага сеанса, прытым што амаль кожную карціну прадстаўляў рэжысёр ці творчая група, якія акурат адмыслова для гэтага прыехалі на фестываль. У выніку, тое, чым славіцца "Лістапад" — магчымасцю абмеркаваць з аўтарамі іх кінатвор, чаму спрыяюць зносіны з творчай групай, — займела рысы свайго кшталту латэраі: вось у тым фільме атрымалася, а што да наступнай стужкі-канкурсанта... "Выбачайце, паважаныя гледачы, але надыхоў час наступнага сеанса".

У сувязі з гэтым узнікае і яшчэ адна патрэба — у прафесійным вядучым, мадэратары, які здолеў бы,

А што наконт атмасферы Нацыянальнага кінаконкурсу?

"Люфт" і

адпаведна абставінам, што склаліся, прадставіць карціну і звярнуць увагу гледачоў на яе вартасці, слабы моманты, задаць ключавыя пытанні аўтарам... На жаль, такога спецыяліста, якімі могуць пахваліцца іншыя конкурсы, Нацыянальны не меў. І гэта паўплывала на агульную карціну. У выніку, пачын, які ўскалыхнуў чаканні айчынных кінамаграфістаў, выглядаў, мякка кажучы, куртата. Конкурс нібыта з'явіўся, стужкі прайшлі экспертны адбор, ёсць пляцоўка і міжнароднае журы, а атмасферы — няма...

Андрэй КУРЭЙЧЫК, драматург, сцэнарыст:

— Конкурс паказаў, як мала карцін у нас створана за апошні год, як мала ў нас рэальнай канкурэнцыі, што з'яўляецца наступствам першай высновы. У Беларусі ў апошнія часы здымаецца выключна мала, ведаем хіба пра буйны і вядомы ў прэсе ды грамадстве праект "Мы, браты". А многія прыватныя кінапраекты ажыццяўляюцца за кошт тых жа энтузіястаў. Напрыклад, "Hard Reboot" Андрэя Кудзіненкі...

Андрэй КУДЗІНЕНКА, рэжысёр, удзельнік конкурснай праграмы:

— Я заўважыў на Нацыянальным конкурсе многіх маладых аўтараў, чые фільмы сёлета прынялі ўдзел і ў праграме варшаўскага Фестывалю беларускага кіно "Bulba-movie". Тыя ж "Вартаўнік" Віктара Красоўскага, "Баба, Ваня і каза" Дар'я Юркевіч... Дарэчы, калі "Bulba-movie" толькі пачынаўся

(сёлета ён ладзіўся ў чацвёрты раз), галоўны прыз не прысуджаўся, бо даваць не было каму. Але паступова сталі з'яўляцца маладыя рэжысёры, якія пачалі рабіць штосьці перспектывнае ў кіно...

У цэлым жа, Нацыянальны конкурс мне падаўся гэтакім... конкурсам для хобітаў, калі карыстацца тэрміналогіяй толкіеністаў. Здаецца, ён ладзіцца літаральна праз 500 метраў ад цэнтральнай пляцоўкі "Лістапада", але атмасфера — цалкам іншая. У "Цэнтральным" у кіназале сядзіць літаральна палова Масквы, міжнародная супольнасць. У "Перамозе", за рэдкім выключэннем, на сеансы ходзяць у асноўным знаёмыя рэжысёраў. Атрымліваецца гэтакі міжсабойчык. Што сказаць? Магчыма, тое першая спроба, але пакуль гэта, хутчэй, конкурс для праформы...

Ала БАБКОВА,

кінакрытык, сябра экспертнай камісіі па адборы фільмаў на Нацыянальны конкурс: — Лічу, наш кінамаграф сёння на тым этапе, які расійскае кіно мінула прыкладна дваццаць гадоў таму. У 1996-м дзяржаўнаму кіно і кінабізнесу Расіі былі прапанаваны льготы на пяць гадоў, якія далі імпульс для развіцця ўсяго кінасектара, і прыватнік паступова пачаў укладаць у айчынны кіна-тэлепрадукт. Спачатку ў Расіі з'явіліся свае серыялы, што неўзабаве замянілі лацінаамерыканскую прадукцыю, а пазней — і свае блокбастары, жанравыя, аўтарскія фільмы.

У нас гэты працэс толькі распачынаецца — развіццё прыватнай кінавытворчасці. Але, на жаль, падобных падатковых ільгот для інвестараў, спонсараў беларускае заканадаўства пакуль не прадугледжвае. Патрэбны не толькі конкурс Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, які дае магчымасць выстаўляць свае праекты ўсім удзельнікам кінапрацэсу (у тым ліку, прыватным кампаніям), але і агульны дзяржаўны рэжым спрыяння. Тым не менш, недзяржаўнае кіно ўсё ж паступова пачынае пра сябе заяўляць. І Нацыянальны конкурс, пры ўсім яго недапрацоўках, — добрая нагода пазнаёміцца з незалежным кінамаграфам ды пабачыць тое, што ў нас здымаецца самімі рознымі студыямі, кампаніямі, асобнымі рэжысёрамі. Так, на Нацыянальным конкурсе прад-

Зваротная сувязь: лісты, рэплікі і каментарыі

"Племя" як дыягназ

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, аглядальнік рэдакцыі "К":

Адно з яркавых уражанняў "Лістапада" — гэта фільм "Племя" Міраслава Слабашпіцкага і, уласна, яго сумесны прагляд з людзьмі, якія слаба чуюць. У карціне, як вядома, няма слоў: дзея адбываецца якраз ў спецыялізаваным інтэрнаце для людзей, што слаба чуюць, і героі маюць зносіны адно толькі з дапамогай мовы жэстаў. Субцітры адсутнічаюць. Гэта было вельмі важнае адчуванне: калі чалавек, які сядзіць побач з табой, разумее ўсё — таму што размаўляе на мове жэстаў, — а ты адно "прачытваеш" інфармацыю праз пастыку, міміку ды эмоцыі персанажу, праз іх дзеянні. Досвед неверагодны — і надзвычай каштоўны: мы быццам бы памянліся месцамі.

І самае цікавае — гэтай "нямой" мовы аказалася дастаткова,

каб зразумець галоўнае. Племя — як дыягназ і сучасны грамадскі ўтварэнням. Закрытая групоўка інтэрната, дзе дзейнічаюць свае жорсткія правілы выжывання, — ілюстрацыя-метафара цынчных іерархій шматлікіх "цывілізаваных" структур, сістэм. Калі зняць з нас "стружку" культуры, пад ёй — адно інстынкты. Ды, уласна, колькі таго культурнага сложа засталася? І дыягназ выжывання ў такім племені несучыяшальны: адно ператварыцца ў самага жорсткага зверу...

Пасля прагляду адбылося сумеснае абмеркаванне фільма — прысутнічаў сурдаперакладчык. І людзі, якія слаба чуюць, вельмі перажывалі, што іх свет дэманструецца ў карціне такім жорсткім ды бесчалавечным. Але гэта не свет тых, хто слаба ці добра чуе, — гэта свет чалавека, у якім кіруе гвалт...

3 ліста ў рэдакцыю

"Паважаныя рэдакцыя газеты "Культура", дзень добры!

Сёння праходзіў праз Цэнтральны дзіцячы парк імя Максіма Горкага і з сумам пастаяў крыху ля помніка пісьменніку. Думаў: а як даведацца, хто гэта такі? Чаму на пастаменце няма надпісу (як на многіх іншых помніках), што перад намі — сапраўды скульптурная выява Горкага? І яшчэ адно прыгадалася: некаторыя нашы "дзеячы" ад культуры прапануюць зусім змяніць назву гэтага парку, каб без Горкага. А я прапанавалі бы ім не кідацца ў крайнасці, а проста адкрыць у нашай сталіцы яшчэ адзін дзіцячы парк — імя Янкі Маўра! Яго ў добра ведаў і неаднойчы бываў у кватэры творцы. Такі парк стане сапраўднай адзнакай павагі да дзіцячага пісьменніка Янкі Маўра, паколькі ён, як і Горкі, шмат цікавых твораў напісаў для маладога пакалення...

КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЕВАЯ МАСВА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ.
Адказны сакратар: Вольга НАВІЦКАЯ;
рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАПІН;
аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Ілья СВІРЫН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛИМАЎ, Аліна САУЧАНКА; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Інга ЗЕЛЬБІС.
Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім і калі выданы, нумар пашпарта, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.
Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыялы на правах рэкламы.
"Культура", 2014. Наклад 5928. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 21.11.2014 у 14.15. Замова 4751.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

стаўлены работы не самага высокага гатунку, але мы ўбачылі тое, што сёння маем...

Гэта яшчэ не культурны феномен, але для развіцця кіно, для перспектывы важна, таму што ў нашым кінематографі не хапае кадраў у рэжысуры і сцэнарнай справе, а незалежнае кіно патэнцыйна можа іх пастаўляць...

Уладзімір БОКУН,
прадзюсар, рэжысёр:

— Вельмі засмучае адсутнасць прамоўнага фільмаў Нацыянальнага конкурсу. Праграма была цікавая (асабліва гэта датычыцца дакументальнага конкурсу), але ніхто не рыхтуе гледача. Я на пяць балаў ацэньваю працу аргкамітэта па падрыхтоўцы конкурснай праграмы, але інфармацыйнае суправаджэнне — тры з мінусам...

трыб'ютарамі фільмаў буйных кінакампаній не даюць айчынныму кіно магчымасці ўціснення ў жорсткі расклад "сусветных" прэм'ер.

Кіно, як я заўважыў, сёння сыходзіць у гандлёвыя цэнтры, становячыся часткай "інтэртэймэнту", забавы, сыходзіць і ў Інтэрнэт. Што да тэлебачання, дык і тут сітуацыя складваецца не лепшая. Да прыкладу, канал "Беларусь 3" за гэты год паказаў усе дакументальныя стужкі, створаныя на "Беларусьфільме". Даходзіць да таго, што сёлетні юбілей беларускага кіно — яго 90-годдзе — адзначаць няма чым.

Пры гэтым я ведаю многіх творчых таленавітых кінематографістаў (і гэта паказваў Нацыянальны конкурс), якія працуюць за мяжой ды робяць сваё кіно. Мне падаецца, што Міністэрства культуры павінна адсочваць, дзе працуюць гэтыя спе-

з замежнымі кінематографістамі. Паўтаруся, трэба прасоўваць сваіх аўтараў у сусветную кінапрасторы!

Ігар СУКМАНАЎ,

кінааналітык, праграмны дырэктар "Лістапада":

— Сёлета Нацыянальны конкурс згодзен са многімі, атрымаўся конкурс "на перыферыі". Рэаліі такія: фестываль — расце, але штат яго каманды не павялічваецца, таму шмат у чым Нацыянальны конкурс згубіў, нягледзячы на тое, што яго праграма склалася. Няма пэўнага чалавека, які займаўся б толькі ім і за яго адказваў. Але ўсе заўвагі арганізацыйнага кшталту будзем улічваць — і выпраўляць налета.

Мяркую, што пэўнай трансфармацыі фармату не пазбегнуць. Мне хацелася б, каб тут быў прадстаўлены не толькі аўтарскі, але і прадзюсарскі кінематограф. Патрабуе ўдакладнення і назва конкурсу.

Што да прасоўвання работ беларускіх кінематографістаў, хацелася б і тут звярнуцца з просьбай да нашых рэжысёраў таксама не сядзець склаўшы рукі: паклапаціцца пра субцітры на англійскай мове для карцін, адаптаваць сваю прадукцыю пад падтрымку міжнароднай аўдыторыі... Бо, сапраўды, назіраецца цікавасць з боку міжнароднай супольнасці. Той жа госць Арманд Асантэ звярнуўся да нас з просьбай паказаць яму беларускае кіно, а прадставіць яму амаль не было чаго — з той прычыны, што карціны не маюць адпаведнага фармату...

Ірына ДРЫГА,

першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь:

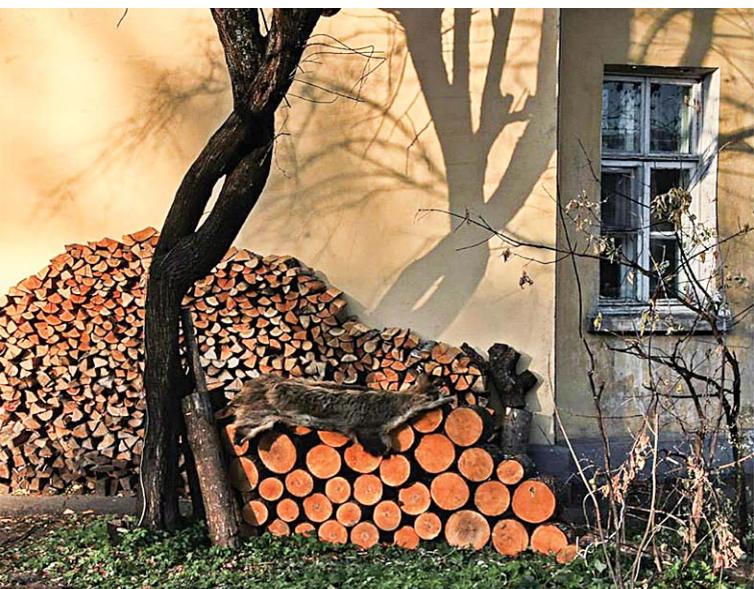
— Брэсцкі кінафестываль і Нацыянальны конкурс у рамках "Лістапада" — розныя складнікі. Фільмы ўдзельнікі Брэсцкага кінафестывалю, які будзе ладзіцца раз на тры гады, ацэньваюцца нашай акадэмічнай супольнасцю. Не трэба скардзіцца на перыядычнасць правядзення форуму: тэрмін — магчымасць стварыць і адабраць карціны фестывальнага ўзроўню. Што да Нацыянальнага конкурсу — тут для нас важная ацэнка беларускага кіно ад міжнародных экспертаў. Несумненна, уручэнне ўзнагарод пераможцам конкурсу у рамках галоўнай цырымоніі закрыцця — прапанова слушная. Мы зацікаўлены ў развіцці кінаіндустрыі, незалежна ад форм уласнасці, і конкурс Міністэрства культуры мусіць падштурхоўваць да таго, каб развіваўся розны кінематограф. Акрамя таго, адным з прыярытэтаў палітыкі ў бліжэйшыя гады стане выдзяленне сродкаў на стварэнне аўтарскага кіно ў сумеснай вытворчасці для ўдзелу ў міжнародных кінафестывалах.

Фотасюжэт нумара

Зачараваны квартал

Сёння ў Сеціве вядуцца шматлікія дыскусіі, прысвечаныя лёсу сталічнага "ціхага цэнтра" — раёна Асмалоўка. Гэты квартал захваецца, альбо яго зменіць сучасная забудова? Пытанне пакуль адкрытае. Тым часам актывісты паспелі зрабіць не так і мала: прынамсі, зладзіць фотаконкурс і паказаць лепшыя работы ў Мемарыяльным музей-майстэрні Заіра Азгура. Пераканайцеся і вы, шануюныя чытачы, у тым, што Асмалоўка — сапраўды зачараваны квартал, як яго вызначылі тамтэйшыя жыхары.

конкурс

Аруццон ХАЧАТРАН,

рэжысёр, сцэнарыст, прадзюсар, заснавальнік і дырэктар Ерванскага міжнароднага фестывалю "Залаты абрыкос", старшыня журы Нацыянальнага конкурсу "Лістапада":

— На "Залатым абрыкосе" падобны конкурс мае назву "Армянская панарама". Яго асабліваць у тым, што ён дае магчымасць прадставіць фільмы, якія армяне здымаюць не толькі на радзіме, а і ва ўсім свеце. Але яго ўсё ж нельга назваць нацыянальным. Тое ж самае магу сказаць і пра вашу ініцыятыву: гэта не зусім нацыянальны конкурс.

Шкада, што ў вас здымаецца так мала стужак: я так разумею, што год вы ствараеце дзве-тры ігравыя карціны, тры-чатыры анімацыйныя і дваццаць дакументальных... Але трэба разумець, што менавіта з колькасці фільмаў з'яўляецца і іх якасць. У нас таксама мала ствараецца кіно, але мы ўсё сябе супакойваем: былі вайна, землятрус, таму так мала, а потым усё будзе добра... Але мне здзіўна, што ў вас такая невялікая колькасць стужак. Бо кінематограф — гэта ж адзін з самых важных сродкаў прэзентацыі нацыянальнай палітыкі. Ваш "Лістапад" — цудоўны фестываль, але фінансаванне нацыянальнага кіно пакідае жадаць лепшага...

Сяргей КАЦЬБЕР,

журналіст, прадзюсар:

— Сёння жорсткія ўмовы кінарынку зусім не спрыяюць з'яўленню беларускага кіно ў кінапракце. Доўгатэрміновыя дамовы з дыс-

цыялісты, і прапаноўваць ім працу. На маю думку, яно павінна больш лабіраваць беларускія карціны.

Тая ж айчынная дакументалістыка... Усе ведаюць пра яе ўзровень, але чамусьці ў нас няма адмысловага кіназатра дакументальнага кіно, кіназалы, дзе можна было б паказаць яго навінкі і класіку. Паўтаруся, мне падаецца, што Міністэрства мусіць калекцыянаваць таленты ды прасоўваць нацыянальнае...

Ігар ГУСЬКОЎ,

кінакрытык, праграмны дырэктар Міжнароднага фэсту маладога еўрапейскага кіно "Voices", сябра Міжнароднага журы кінапрэсы:

— Нацыянальны конкурс — гэта варта падтрымкі ва ўсіх сэнсах ініцыятыва, бо яна прыцягвае ўвагу аўдыторыі да беларускага кіно. І тут вельмі істотная "вокладка" міжнароднага кінафестывалю, якая дае магчымасць пазнаёміць міжнародную супольнасць з нацыянальным кінапрадуктам. Чаму ўзнагароджанне пераможцаў Нацыянальнага кінаконкурсу прайшло асобна? Трэба прадставіць усёй краіне, міжнароднай супольнасці сваіх рэжысёраў, нават калі яны паказалі не вельмі моцныя работы. Трэба ганарыцца тым, што ёсць, і належыць прасоўваць сваё, нацыянальнае, у прастору былога СССР, сусветную прастору. Мяркую, што гэтаму пачынанню не стае і асаблівага дня сустрэчы, якія існуюць на кіеўскім, талінскім ды іншых кінафестывалах, калі ажыццяўляецца спроба кантактаў прадзюсараў, рэжысёраў, студэнтаў

3 ліста да аўтара Надзеі Ількевіч

"Добры дзень, паважаная Надзея!

Я прачытаў Ваш артыкул у газеце "Культура" № 45 і павінен сказаць, што ў сферы культуры патрэбны ўсё ж героі нашы, а не на манер заходніх супергерояў. Нам патрэбны супергероі-жанчыны, якія могуць выхоўваць герояў, што не кураць, не п'юць, не брыдкаслaviaць, тых, якія здолеюць абараняць слабых, нямоглых людзей, нарэшце, тых, што стануць абараняць культуру і яе каштоўнасці.

Нам патрэбны менавіта такія жанчыны-героіні, якія здольныя змагацца супраць усялякага гвалту, распусці, злазействаў, падманаў, забойстваў. Гэта значыць, такія, што стаяць за Культуру духоўную, супрацьстаяць войнам. Было б нават добра, каб жанчыны розных краін паядналися ў Міжнародны саюз, які

такімі сумеснымі намаганнямі змагаўся б разам з "супергероямі" супраць усялякага насілля...

З павагай, Г. Сербін
Лебедзева, Маладзечанскі раён"

"Калі няма эксклюзіву — і калі ён ёсць" / № 44

Людмила Захаревич:

"У Лідзе пабывала нядаўна з групай аднадумцаў. Вельмі спадабалася тэатралізаваная дзея ў Лідскім замку, якая ладзілася сіламі супрацоўнікаў мясцовага Дома культуры. Канешне, не прамінула разам са сваёй сяброўкай наведваць Цэнтральную і Дзіцячую бібліятэкі, апошняя з якіх месціцца, дарэчы, у ДК. Уражанне ад наведання ўстаноў культуры склалася добрае. Матэрыяльная база — на высокім узроўні. Мяркуючы па фотагалерэі мерапрыемстваў, апошніх ладзіцца там шмат. Ну а заробак, канешне, не зусім... Цэнтра рамёстваў не бачыла".

А перайменаванні... Людзі самі сабе ствараюць праблемы, часам штучныя, ад якіх пакутуюць пасля самі. Жыццё ж — яно вельмі маленькае, дык трэба жыць нека ж сумленна.

Скажаце, што можна рабіць у 68 гадоў? Вось пакуль жыву, дык даглядаю два абеліскі загінулым патрыётам падполля, што на вуліцах Маякоўскага і Аранжарэйнай. На Вайсковых могілках шмат гадоў даглядаю магілку спыннага нашага паэта Паўлюка Труса. Аб гэтым мяне прасіў мой духоўны настаўнік, паэт Пятро Глебка, бо Трус быў ягоным блізім сябрам...

Але часам цяжка думаць пра тую культуру, калі людзі перасталі паважаць родную прыроду. Балюча бывае зірнуць на беспрытульнага сабаку. Дапамагаю і ім як магу. Толькі сярод іх ды прыроды наогул адчуваю сябе чалавекам...

З павагай да газеты — Уладзімір Голубеў
Мінск"

Фота Вольгі МАКСІМАВАЙ

Фота Наталі ПУЦЯТА

Фота Анатоля ШЧЫРАКОВА

Фота Ларысы ДЗЯНІСАВАЙ

Фота Алея ЛАТУШКІ

Дзяжурны па нумары

А веснічкі — не адчыніліся...

Любая магчымасць паехаць на Палессе і бліжэй пазнаёміцца з гэтым адметным рэгіёнам выклікае ў мяне сапраўднае захапленне: менавіта там, у глыбінцы, захаваліся ўнікальныя народныя традыцыі, промыслы і рамёствы, сакавітая паляшучая гаворка...

Кастусь АНТАНОВІЧ

А таму, калі днямі знаёмыя папрасілі падвезці іх на машыне ў Драгічын, з радасцю пагадзіўся. Улічваючы, што ў запасе было некалькі дзён, грунтоўна падрыхтаваўся да візіту, азнаёміўшыся з інфармацыяй пра славутасці раёна ў Сеціве. Дзякуючы апошняму вызначыў, што, нягледзячы на кола ў лішніх пяцьдзесят кіламетраў, абавязкова наведаюць унікальныя скарбы палескага іканапісу. Быў упэўнены, што здзівіць мяне і музей "Бездзежскі фартушок". З гэтымі думкамі ўехаў у аграгарадок і, не знайшоўшы адрасу музея, наўпрост скіраваўся да мясцовай установы культуры. Як аказалася, іх у Бездзежы тры: Сельскі дом культуры, Дзіцячая школа мастацтваў і бібліятэка. Усе яны размяшчаюцца пад адным дахам.

Дзе-дзе, а ўжо там я спадзяваўся знайсці падказку. Спадзяванні не спраўдзіліся: усе дзверы былі наглуха зачынены. Толькі на сцяне, побач з бібліятэчнай шылдай, вісеў графік працы, які паведамляў: у суботу ўстанова не працуе. Як працуюць СДК ды ДШМ і ці працуюць яны ўвогуле (па будаўнічым рыштунку побач можна меркаваць, што памышканні рамантуюцца), так і засталася загадкай.

У які раз дапамаглі знайсці музей мясцовыя жыхары: спадарыня на веласіпедзе з радасцю падказала патрэбную дарогу. Падрыхтаваўшы дзесяць тысяч для ўваходнага білета ў музей ды сотню на сувеніры, падышоў да музейнай агароджы і, як было напісана ў інструкцыі на браме, націснуў на кнопку, каб паклікаць супрацоўнікаў установы. Аднак ні праз пяць хвілін, ні праз дзесяць ніхто не выйшаў сустракаць турыста. Ужо было падумаў, што сёння ў музеі выхадны, але інфармацыйны стэнд побач з брамай сведчыў пра адваротнае: музей працуе ўвогуле без выхадных. А мо абед? Я якраз прыехаў а палове на другую. Вырасьці зрабіць сабе таксама перакус на паўгадзіны — балазе ўзяў з сабой у дарогу трохі прысмакаў. Аднак і а чатырнаццаці гадзіне веснічкі не адкрыліся. Перачытаўшы інфармацыю на стэндзе, патэлефанаваў па ўказаным там тэлефоне. Аднак і тут мяне чакала расчараванне. Паблукіраваўшы трохі ўздоўж агароджы і палюбаваўшыся на драўляныя скульптуры, я скіраваўся назад у Драгічын...

Можна доўга разважаць аб працоўных абавязках, што мы з Яўгенам Рагіным ужо неаднаразова рабілі ў нашых аўтападарожных нататках, але факт застаецца фактам: турыст змарнаваў час ды грошы на паліва, а музей не даатрымаў прыбытак. Мо яго якраз хапіла б, каб зрабіць беларускамоўную версію выдатнага ўласнага сайта. Калі ж казаць без іроніі, то пасты гэтай паездкі пачаў прытрымлівацца думкі: калі рэжым працы сельскіх устаноў кшталту дамоў культуры, клубу, бібліятэк мусіць адлюстроўваць запатрабаванні мясцовага насельніцтва і, адпаведна, ім жа і курыравацца, то музей, асабліва тады, што прэтэндуе на брэндаваць, павінны мець нейкі абавязак перад патэнцыйным турыстам, аператыўна паведамляючы пра змены працы — як на сайце, так і старым надзейным спосабам, прымацаваўшы тлумачальную запіску да дзвярэй установы.

І ўсё ж ад паездкі на Палессе я не застаўся расчараваны, бо пераканаўся: там жыве багата цікавых, творчых людзей, якія стараюцца ўзбагаціць духоўнае жыццё мясцовай супольнасці. Хочацца спадзявацца, што зачыненыя дзверы ўстаноў культуры — толькі супадзенне ды выпадковасць...

Што ёсць?

Ажыццяўленне праекта, як распавядалі ў час прэс-канферэнцыі супрацоўнікі Дырэкцыі фондавых матэрыялаў Белтэлерадыёкампаніі, патрабавала неверагодных намаганняў. Бо тых жа аўдыязапісаў назапашана — каля 20 тысяч гадзін гучання. А ёсць жа яшчэ відэафонды, кіно, багатая дакументалістыка (да прыкладу, запісаныя на грамафон галасы рускіх літаратараў Льва Талстога, Аляксандра Купрына, Сяргея Ясеніна, некаторых беларускіх твораў). Перш чым былі выбраны 127 аўдыязапісаў 1940 — 2010 гадоў, давалося праслухаць цэлыя кіламетры плёнак, дапамагалі і калегі з радыё. Альбом-двайнік паступова разросся да шасці CD, падзеленых тэматычна. Першы — "Зара мая вячэрняя" — склалі апрацоўкі беларускага фальклору. Другі, "Беларуская сюіта", — творы айчынных кампазітараў, пачынаючы з XVII стагоддзя. Наступныя два прысвечаны сусветным хітам у вакальным ("Уздоўж па вуліцы") і інструментальным ("Рэпсодыя") выкананні артыстаў нашай краіны, часта ў адметнай, стылёва нечаканай апрацоўцы. Пяты дыск, назву якому даў знакаміты цыкл Уладзіміра Мулявіна "Праз усю вайну", склалі кампазіцыі часоў Вялікай Айчыннай і прысвечаныя ёй, а таксама два дакументальныя запісы Савінфармбюро. Нарэшце, апошні кампакт серыі — "Неба і зямля" — ахоплівае духоўную музыку, нашу і сусветную, але ў беларускім выкананні. Усе запісы, зразумела, — з фондаў Нацыянальнай тэлерадыёкампаніі, многія не маюць копій ці арыгіналаў у іншых музычна-дакументальных сховішчах. Але і гэта яшчэ не ўсё. Наперадзе — працяг, выпуск "другой рэдакцыі", папоўненай відэазапісамі.

На гэтым можна было б паставіць клічкі. Але ён ператвараецца ў працяжнік ды кропку, што памнажаецца да шматкроп'я. Ці становіцца пыталнікам.

Што будзе?

Сапраўды, за цудоўнай актыўнай, якую трэба толькі вітаць, падтрымкай ды развіццём надалей, схавана шмат і дагэтуль нявырашаных праблем. І першая з іх датычыцца тых нашых традыцый, паводле якіх шавец застаецца без ботаў. Адзначу яшчэ раз: выдадзеная серыя — выключна падарункавая, у продаж яна не паступіць. Шматлікія навучальныя ўстановы яе, як можна зразумець, таксама не атрымаюць. А вось замежныя партнёры ды калегі — мець будуць. У якасці рэкламы. Дарэчы, у такім падыходзе Белтэлерадыёкампанія не адзінокая. Тое ж самае назіраецца з некаторымі нотнымі выданнямі, музыказнаўчай літаратурай, што выдаецца "для ўнутранага карыстання" і распаўсюджваецца як прэзент — зноў-такі, найперш для замежных гасцей. Праўда, з той хіба папраўкай, што ў бібліятэкі некаторых спецыялізаваных навучальных устаноў яна ўсё ж такі трапляе — здараецца, у адзінкавым асобніку, які, вядома, не выдаецца на рукі, застаючыся "залатым фондам".

Зразумела, пасля таго, як канцэрт будзе паказаны па тэлебачанні, клопатам рупліўцаў ён можа трапіць у Інтэрнэт. Застаецца спадзеў, што зацікаўленыя там яго потым і знойдуць. Але ж канцэрт — толькі малая доля таго, што змешчана на дысках. А самі дыскі — кропля ў моры ўсіх фондаў Белтэлерадыёкампаніі.

Белтэлерадыёкампанія здзейсніла шыкоўны праект — выпусціла рарытэтную калекцыю аўдыязапісаў. З гэтай нагоды ў Белдзяржфілармоніі адбыўся гала-канцэрт "Музычны скарб Беларусі", дзе акрамя ўласна музычных нумароў дэманстраваліся архіўныя відэаздымкі. Той, хто не трапіў у залу, змог паглядзець тэлеверсію, а таксама паслухаць канцэрт па радыё. Асобныя нумары і надалей будуць узнікаць у розных праграмах. А вось сам альбом "Сугучча", складзены з шасці аўдыязапісаў, набыць немагчыма: гэта так званы прэзентацыйны фонд кампаніі. Ужо адно з-за гэтага ёсць над чым задумацца. Увогуле ж, падрыхтоўка і выпуск дыскаў не маглі не абмінуць шэраг праблем, звязаных як з захаваннем нашай нацыянальнай культурнай спадчыны, так і з яе папулярнасцю — у краіне ды за мяжой.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Захаваць нельга знішчыць. Дзе ставіць коску?

Крыху пра канцэпцыю CD

■ Выдадзеная серыя — падарункавая, у продаж яна не паступіць. **Навучальныя ўстановы яе, як можна зразумець, таксама не атрымаюць.** Тое ж назіраецца з некаторымі нотнымі выданнямі, музыказнаўчай літаратурай, што выдаецца "для ўнутранага карыстання" і распаўсюджваецца як прэзент. Праўда, з той папраўкай, што ў бібліятэкі некаторых навучальных устаноў яна ўсё ж такі трапляе — у адзінкавым асобніку.

Што было?

Дарэчы, пра здабыткі. Дакладней, пра страты, якімі тыя суправаджаліся яшчэ зусім нядаўна. Безумоўна, ухваляючы альбом "Сугучча" і яго канцэртную прэзентацыю "Музычны скарб Беларусі", немагчыма абысці праблему захавання тых самых запісаў, якімі сёння ўсё так ганарыцца. У 1990-я, калі не хапала плёнак для новых запісаў, у вялікай колькасці размагнічваліся старыя: найперш — музычныя, яшчэ больш — трансляцыйныя. А колькі "спісана" тады рэдкай камернай музыкі! На вельмі простае падстава: маўляў, не карыстаецца попытам. Апошні, між іншым, вызначаўся па коль-

касці "запускаў" у эфір. Але каб штосьці "запускаць", трэба хаця б ведаць пра яго наяўнасць. Узгадаю і патоп, калі прарвала трубу ў сховішчы самых старых беларускіх запісаў, — і тыя "адправіліся ў плаванне"...

Наступным этапам сталі 2000-я, калі з'явілася новая канцэпцыя існавання і развіцця музычнага эфіру. Маўляў, не трэба ўскладаць на радыё і тэлебачанне архіўныя функцыі — няхай гэтым займаюцца іншыя ўстановы. Справа супрацоўнікаў — працаваць "для народа", адказаць на яго заплыты і, адпаведна, пазбаўляцца таго, што складалася ў куфар. Незадаволеныя — звольнены. А сярод іх, вядома, і была тая самая "старая гвардыя", якой не трэба было б марнаваць час на пракручванне бясконцых кіламетраў плёнак, бо тыя ўжо даўно былі пракручаны, і неаднойчы: кожны меў за плячыма грунтоўную музычную адукацыю, дый пачынаў сваю працу ў колішняй музычнай рэдакцыі акурат з вывучэння фондаў, што потым паўняліся на ягоных вагах і з яго негасрэднай дапамогай.

Пры далейшай працы над гэтым і падобнымі выданнямі (а вельмі хацелася б, каб яна была прадоўжана) было б няблага звярнуць увагу і на некаторыя прыкрыя недакладнасці, што ўзніклі не па віне складальнікаў. У савецкія часы, як вядома, з-за рэпрэсій ды па іншых прычынах імёны некаторых твораў замоўчваліся. Іхнія ж творы, каб яны дайшлі да слухача, часцяком прыпісваліся іншым. А калі паспелі займець папулярнасць

яшчэ да "прыкрых здарэнняў", дык заставаліся ў памяці як "народныя песні". Сёння мы вярнулі ім аўтарства. "Зорка Венера" паводле Максіма Багдановіча — раманс Сымона Рак-Міхайлоўскага. Знакамітая "Купалінка" — песня Уладзіміра Тэраўскага, што была напісана да спектакля па п'есе Міхася Чарота "На Купалле" (і словы яе былі прыведзены таксама там). "Люблю наш край" — хор Мікалая Равенскага на словы Канстанцыі Буйло.

Ды ўсё гэта — няхай і прыкрыя, але дробязі. Цяпер — пра канцэпцыю альбома, якая, пэўна, у далейшым таксама можа быць перагледжана і дапоўнена. Складальнікі, як самі прызналіся, арыентаваліся на самыя шырокія густы, таму адразу выключылі з поля зроку буйныя жанры (тыя прадстаўлены хіба асобнымі опернымі нумарамі — у стылістыцы ранняга рамантызму з класіцысцкімі павеамі), а таксама музычны авангард і фальклорную аўтэнтэтыку, якой, між іншым, на радыё было назапашана багата. А між тым, менавіта старадаўні фальклор, што захаваўся ў нас у амаль нескранутым выглядзе, і карыстаецца найбольшым попытам у асяродку міжнароднага джазавыя (запісы аркестра Эдзі Рознера, апрацоўкі Яўгена Грышмана ды іншыя), але большасць — улюбёная намі рамантычная песенна-танцавальная плынь. Так, яна і сапраўды была ў савецкія часы асноўнай, але існавалі ж і выключэнні — не толькі джазавыя. Дый сучасны беларускі авангард каціруецца ў замежжы вельмі высока, калі меркаваць па замовах нашым кампазітарам твораў для еўрапейскіх фестываляў.

І яшчэ пра тое, што будзе

Крыху пра дызайн альбома: выява буслінай сям'і ў гняздзечку — і добра, і прыгожа, ды адразу адсылае стылёва да савецкіх дзесяцігоддзяў, калі зрабілася заштампаваным вобразам краіны. Сучасныя тэндэнцыі ў дызайне, пагадзіцеся, — іншыя. Дый набор кампакт-дыскаў — тая форма, што ўжо адыходзіць у мінулае. Калі альбом, як напісана на вокладцы, "прызначаны толькі для прыватнага праслухоўвання", дык больш зручна, магчыма, ім было б карыстацца праз флэшку. Але галоўнае — пачатак пакладзены. Таму дзякуй усім, хто здзейсніў гэты праект, — і, як кажуць, з надзеяй на наступныя, каб перыяды "забыцця" ды "запаўнення" больш не паўтараліся: маўляў, Адраджэнне forever!..

K

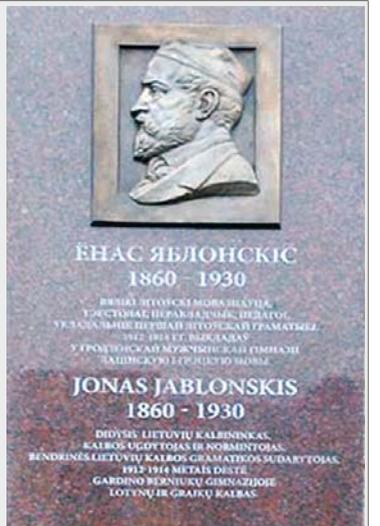
ф о т а ф а к т

У гэтым доме з 1963 па 2013 год працаваў жывапісец заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Барыс Арачэев

У памяць...

На гэтым тыдні на доме па мінскім адрасе Леніна, 2 была адкрыта мемарыяльная дошка вядомаму жывапісцу, заслужанаму дзеячу мастацтваў Рэспублікі Беларусь Барысу Арачэеву. Аўтар знака — скульптар Яўген Колчаў. А прастора Культурнай сталіцы Беларусі-2014, Гродна, узбагацілася мемарыяльнай дошкай слаўтаму літоўскаму лінгвісту Яну Яблонскаму (Ёнасу Яблонскісу), які выкладаў у свой час і ў Гродзенскай мужчынскай гімназіі.

Ва ўсёй Еўропе не першы год назіраецца вялікая цікавасць да аўтэнтчных, самабытных форм культуры малавядомых народаў. Скажам, да тых жа абарыгенаў Амазоніі і Новай Гвінеі.

Тлумачыцца гэта аб'ектыўнымі прычынамі: ва ўмовах глабалізацыі, насаджэння масавай культуры аўтэнтчным формам культуры былі нанесены вялікія страты. У гэтым плане Беларусь як частка еўрапейскага рэгіёна пацярпела значна менш. На Палессі, Паазер'і і Панёманні захавалася шмат аўтэнткі, у якой, нібы ў люстэрку, бачыцца і культурны лёс Еўропы. Нездарма апошнім часам багата праграм Еўрасаюза скіравана на вывучэнне ды захаванне беларускай традыцыйнай культуры.

Ва ўмовах развіцця турызму аўтэнтчныя формы культуры надзвычай прыцягальныя. Пагадзіцеся, турызм — гэта не толькі спажывецкая індустрыя. Перш-наперш

Што ўяўляе з сябе сучасны музей гісторыі горада? Якія магчымыя варыянты яго канцэптуальнага і прадметнага напаяўнення? Ці ўсе замежныя прыклады варта пераймаць? А што наконт такога важнага аспекта, як манетызацыя ўзятая за аснову канцэпцыі развіцця? Паспрабу адказаць на гэтыя пытанні на прыкладзе ўстановаў, якой кірую.

Вядома, згадаю пра тое, што Музей гісторыі Магілёва — гэта першы музей такога тыпу ў нашай краіне (а яны існуюць, прынамсі, яшчэ ў Мінску ды Гомелі). Заснаваная ў 1992 годзе, магілёўская скарбніца ўзяла пакрысе курс на найбольш поўнае адлюстраванне ў сваёй экспазіцыі аднаго гістарычнага перыяду — позняга Сярэднявечча. Менавіта тады Магілёў меў найбольшую вагу як геапалітычны цэнтр, буіная эканамічная адзінка на беларускіх землях і культурны цэнтр рэгіёна. Заўважце, веды пра наш горад у большасці землякоў і замежнікаў усё ж звязаны з іншымі перыядамі. Згадаюць, скажам, пра падзеі, звязаныя з расійскай імператрыцай Кацярынай II альбо Царскай стаўкай, а таксама датычныя перыяду Вялікай Айчыннай вайны.

Мы ўзялі акцэнт менавіта на гарадскую культуру XVI — XVIII стагоддзяў, а цэнтральная тэма нашай

Зараз у дачыненні да эстрады моднае слова "фармат". За гады працы я зразумеў, нарэшце, што гэта такое. Насамрэч, часцей за ўсё — проста адгаворка: калі не хочучь твае песні ставіць (па розных прычынах) ці калі заглядаюць у тваю кішэню (маўляў, не наш фармат, але пры пэўных умовах...).

Маладзёжны фармат — гэта іншае, там якраз усё зразумела: кампазіцыя павінна адпавядаць запатрабаваным сродкам "фішкі". Ёсць свае патрабаванні і ў сталым фармаце кшталту "Душэўнага радыё" БРСМ — кірунак тут акрэслены ўжо самой назвай. Неабходнасць у эфіры музыкі для сярэдняга пакалення наспела даўно — вось і з'явілася такая станцыя. Дзякуй за гэта! Але, што цікава, у большасці FM-станцыяў, як і ў тэлеканалаў, мяркуючы па іх "рэпертуары", праславуты фармат — прыблізна аднолькавы. Разгадка — вельмі простая. Усе хочучь зарабіць грошы ж можна атрымаць, даючы рэкламу. А рэклама скіравана найперш на моладзь, якая больш падуладна масаваму ўплыву. Тыя ж, хто ўмее думаць, правяраць усё па ўласных мерках, на рэкламу не "вядуцца". Дык навошта для іх музыку ставіць?

Інвестара прыцягвае сапраўднасць

ТЭКСТ

Аляксандр ЛАКОТКА,
прафесар, акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі

еўрапейскага турыста цікавіць сапраўднасць і гістарычнасць той або іншай славуцкі альбо той жа аграсядзібы. Што і казаць, выкарыстанне драўлянага дойдства ў турыстычнай прыцягальнасці Беларусі мае вялікія перспектывы. З гэтай нагоды хацелася б, каб аграсядзібы прытрымліваліся аўтэнтчных узораў народнага дойдства, а не ішлі па шляху камерцыялізацыі і не прапаноўвалі сваім гасцям лубачную, кітчавую культуру. Канешне, прасцей з ацыліндраванай драўніны збудаваць дом, паставіць туды шклопакеты, зрабіць эклектычнае добраўпарадкаванне. У выніку сёння архітэктура многіх нашых аграсядзіб выглядае вульгарна. Магчы-

ма, ад гэтага залежаць і тыя паслугі, што там прапануюцца: лазня, рыбалка, моцныя напоі. Асяроддзе, дзе знаходзіцца сядзіба, адыходзіць на другі план і не пакідае аніякага ўражання. У гэтым сэнсе, мне здаецца, наносіцца дзве шкоды: культурная і экалагічная. Навукоўцы, журналісты проста абавязаны на тое звяртаць увагу!

У кожным з рэгіёнаў Беларусі маюцца гістарычныя вёскі, дзе могуць размясціцца цудоўныя аграсядзібы. Да прыкладу, у вёсках Нізак Уздзенскага раёна, на радзіме пээта Паўлюка Труса, ці ў Любавічах, што на Піншчыне. Сумна глядзець і на сотні закінутых хутароў, якія патанаюць у суквецці садоў, а ўво-

сень засыпаныя яблыкамі. А таму аграсядзібы патрэбна ствараць на падставе жывых пунктаў з іх жывой архітэктурай. Трэба выкарыстоўваць старадаўнія хаты, у бярвеннях якіх захавалася цяпло рук цесляра, драквы дах, сапраўдныя элементы побыту. Хіба не цікава турысту будзе паспаць на тых жа палатках?! Апроч таго, нашаму грамадству важна перастаць атаясамліваць традыцыйную культуру выключна з лапцямі ды саламяным брылём. Сялянскі побыт ніколі не быў такім прымітыўным, як сёння некалькімі падаецца. Турысту будзе цікава пазнаёміцца з цудоўнымі ўзорамі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, якія раней былі ў кожнай хаце.

Вядома, хапае і ў нашай краіне станоўчых прыкладаў у стварэнні аграсядзіб. Іншая справа, што многім энтузіястам патрэбна дапамога з боку спецыялістаў — кансультацыі, метадычная літаратура.

Канцэпцыя, імідж і манетызацыя

ТЭКСТ

Аляксей БАЦЮКОЎ,
дырэктар Музея гісторыі Магілёва

экспазіцыі — гэта эпоха Магдэбургскага права ў гісторыі горада. Гэтае самаабмежаванне звязана з тым, што плошчы музея даволі сціплыя, каб на іх разгарнуць панараму ўсёй гісторыі горада. Акрамя таго, лобач — іншыя музеі, у якіх цудоўна раскрываюцца іншыя эпохі ў жыцці Магілёва і Магілёўшчыны.

Колькі слоў пра будынак нашага музея. Па-першае, адноўленая ў 2008 годзе Ратуша стала архітэктурнай дамінантай горада, істотна змяніла ўвесь гарадскі ландшафт, дадаўшы гарадской прасторы гістарычную глыбіню. Займелі цэнтр прыцягнення і ўсе турыстычныя маршруты па Магілёве. Скажам так, пераразмеркаваліся плыні, хаця тое зусім не значыць, што ўсе арганізаваныя групы ды асобныя турысты абавязкова скіроўваюцца ў наш музей. Але пра сучасны музейны статус Ратушы людзі ведаюць.

Вышэйзгаданае спрыяльна спрацоўвае на імідж установы, а гэта адзін з элементаў згаданай мноў манетызацыі. З іміджавым бокам цесна звязаны і акцыі музея. Пра

Пра сучасны музейны статус Ратушы людзі ведаюць. Згаданае спрыяльна спрацоўвае на імідж установы, а гэта адзін з элементаў манетызацыі. З іміджавым бокам цесна звязаны і акцыі музея. Скажам, пра яго шырока даведаліся па ўсёй краіне пасля акцыі па зборы сродкаў на набыццё для экспазіцыі Статута ВКЛ.

яго шырока даведаліся па ўсёй краіне пасля акцыі па зборы сродкаў на набыццё для экспазіцыі Статута Вялікага Княства Літоўскага і кнігі Казіміра Семановіча "Вялікае мастацтва артылерыі". А былі ж іншыя кнігі ды прадметы, і гэта ўжо дзясяткі найцікавых артэфактаў. Яны, канешне ж, носяць больш "камерны" характар, і не рэзаніруюць у

грамадстве так шырока, як той жа Статут, але гэта менавіта з-за выключнасці апошняга. Напрыклад, ёсць такія цікавыя здабыткі, як самаробны зборнік артыкулаў і брашур Мітрафана Доўнар-Запольскага, прычым адна з прац у яго бібліяграфіі раней не згадалася. Альбо паўгадавая падпіска на нямецкую газету "Bietigheimer Zeitung" за 1863-і з шыкоўнымі гравюрамі, што выяўляюць паўстанцаў. Альбо эцюд Бялыніцкага-Бірулі. Зараз актуальная акцыя — па набыцці кнігі Спірыдона Собаля. Такім чынам, наш іміджавы выбар — музей павінен стаць сапраўднай скарбніцай, сховішчам унікальных артэфактаў нацыянальнага значэння. Апошні здабытак якраз адпавядае гэтай задачы: нам быў перададзены даспех беларускага рыцара пачатку XVI стагоддзя, знойдзены на дне ракі Віхра, — выключны па сваім культурным ды гістарычным значэнні прадмет (пра яго "К" пісала ў № 43).

Ну, і далей разважаючы на тэму іміджа ўстановаў. Наш музей — гэта не толькі культурная, але і публічная прастора. І, у працяг традыцыі сярэднявечнага самакіравання, Ратуша з'яўляецца месцам урачыстых ды афіцыйных цырымоній гарадскога значэння. Што гэта нам дае? Найперш, гэта дапамагае ўтрымліваць на найвышэйшым узроўні тэх-

Але трэба разумець, што пакуль айчынны патэнцыял інвестара толькі разважаюць пра мэтазгоднасць аўтэнтчнага аградурызму, замежныя пачынаюць актыўна дзейнічаць. Так, прыкладна з месяца таму ў Нацыянальную акадэмію навук прыезджала дэлегацыя прыватнай кампаніі з Фінляндыі. Яны спрацоўваюць канцэпцыю стварэння на тэрыторыі Беларусі шэрагу аграсядзіб з захаваннем іх аўтэнтчнасці і мясцовых архітэктурных ды побытавых асаблівасцей. Іх мэта — рэпрэзентаваць беларускую рэгіянальную культуру фінскім турыстам, стварыць экалагічныя маршруты для пешых, конных, веласіпедных, байдарных вандравак. Фінскія інвестары звярнуліся з просьбай дапамагчы падабраць цікавыя варыянты, пры гэтым абгрунтаваўшы гістарычны асаблівасці таго або іншага аб'екта. А таму нашым уладальнікам аграсядзіб яшчэ трэба прыйсці да разумення, што толькі сапраўднасць у еўрапейскага інвестара выклікае жаданне ўкладваць грошы.

нічнае забеспячэнне і агульны стан музея, бо гэта ўжо імідж не проста адной установы, а — усяго горада.

Што ж да альтэрнатыўных варыянтаў канцэпцыянальнага існавання музея гісторыі горада... Прыяду два прыклады з замежжа. Адзін з нямецкіх музеяў гісторыі горада — таксама ў ратушы — у экспазіцыі мае па адным прадмеце на кожнае стагоддзе існавання свайго горада. Такім чынам, у пастаяннай экспазіцыі знаходзіцца ўсяго дзясць рэчаў, але вельмі цікавых, нават яскравых, дасканалых апісаных і вельмі інфарматыўных па сваім перыядзе. А вось у Польшчы ведаю пра музейную ўстанову, што ўвогуле не мела экспанатаў у звыклым нам разуменні. Гэта таксама малады музей, які ствараўся з нуля, але замест набыцця антыкварыяту, як робяць многія іншыя, яны пайшлі іншым шляхам: уся экспазіцыя была прадстаўлена праз віртуальныя сродкі. І першы, і другі прыклады падаюцца цікавымі як альтэрнатыўны нашым практыкам фарміравання музейнай прасторы. Але альтэрнатыўныя практыкі — гэта толькі прыклады наватарства, якія менавіта як наватарства і цікавыя. Калі дазволіць сабе кулінарную аналогію, гэта як прыправа да асноўнай стравы. Яны — новая сродкі — надзвычай важныя ў сучасным перанасычаным інфармацыяй грамадстве як спосабы засяродзіць увагу на музейнай справе.

Фармат "з альтэрнатывай"

ТЭКСТ

Сяргей ГЕРАСИМАЎ,
спявак, саліст ансамбля "Сябры"

Праславуты фармат — прыблізна аднолькавы. Разгадка — вельмі простая. Усе хочучь зарабіць грошы ж можна атрымаць, даючы рэкламу. А рэклама скіравана найперш на моладзь, якая больш падуладна масаваму ўплыву. Тыя ж, хто ўмее думаць, правяраць усё па ўласных мерках, на рэкламу не "вядуцца". Дык навошта для іх музыку ставіць?

рэкламу. А рэклама скіравана найперш на моладзь, якая больш падуладна масаваму ўплыву. Тыя ж, хто ўмее думаць, правяраць усё па ўласных мерках, на рэкламу не "вядуцца". Дык навошта для іх музыку ставіць?

У Расіі ж, нават ва Украіне, радыёстанцыі ўтрымліваюць не хлопчыкі-дзяўчынкі, а тыя сталыя, заможныя людзі. Таму і фарматаў (лічы, стыль-ва-тэматычных кірункаў) там куды больш. Значыць, кожны слухач можа выбраць штосьці блізкае ўласнаму густу, а кожны творца — знайсці "свой" канал, дзе яму будучы рады. У нас таксама павінна быць альтэрнатыва! Іначай атрымліваецца замкнёнае кола. Маўляў, FM-станцыі слухае толькі моладзь. Ды як жа будучы слухаць іншыя, калі ім там нічога не прапануюць?..

Але ж паглядзіце: усе эмігранты (а нашых па свеце — багата) прагнуць таго, што было папулярна гадоў пятнаццаць таму. Іншымі словамі, таго, на чым былі выгадаваны, што нагадвае ім пра радзіму, бо ў замежжы — іншая культура, свае традыцыі, не ўсе могуць так хутка адаптавацца, хтосьці — увогуле не жадае. Дый сярод тых, хто нікуды не з'язджаў, шмат слухачоў, настроеных на шчырасць, простыя чалавечыя пачуцці. Калі на ўласным дні нараджэння мужчыне плача, пачуўшы "Не обижайте любимых упрёками", гэта штосьці значыць. Дый на прыкладзе і "Сяброў", і маіх сольных канцэртаў, дзе я спяваю не толькі "сяброўскія" песні, але і свае, — відэа: песні патрэбны — усялякія, акрамя дрэнных. Я не патрыёт, калі справа тычыцца нізкакаласнай прадукцыі. І заўсёды ўважаю стаўлюцца да прапанаваных мне тэксцяў, бо тыя павінны быць разлічаны не на пэўны ўзрост ці сацыяльны статус, а на "чалавека думаючага" — гэткую разнавіднасць чалавека разумнага. Сам я ні музыкі, ні песенных

тэксцяў не пішу, бо гэтым павінны займацца профі. Але сёння, на жаль, кампазітарамі, паэтамі, аранжыроўшчыкамі называюць сябе тыя, хто не ведае прафесійнай граматы. Таму і песні з'яўляюцца ў мяне не так часта: не заўсёды магу знайсці тое, што шукаю. Тым не менш, назбіраўся альбом-двайнік, на якім — 21 песня, "The best", тое, што я палічыў лепшым.

Тут паўстае яшчэ адна праблема. Калі на Захадзе, збіраючыся ажыццявіць праект (ад творчага да побытавага, уключаючы дызайн кватэры ці рамонт машыны), чалавек звяртаецца да спецыялістаў, дык у нас, атрымліваецца, лепш усё рабіць самому. У побыце я звычайна так і вырашаю. Бывае, ёсць жаданне зразумець, як робіцца тая або іншая рэч. А бывае — проста не хочацца плаціць таму, хто і сам не ўмее, ці ўвесь час кантраляваць яго, марнуючы час, а потым яшчэ і перарабляць. Бацька вучыў мяне: усё, што зроблена чалавечымі рукамі, ты таксама зможаш паўтарыць. Вось і прытрымліваюся гэтага прынцыпу. Бо і тут у нас альтэрнатывы, часцей за ўсё, няма...

Дырыжор Аляксандр САСНОЎСКІ ўжо сямнаццаць гадоў можа лічыцца сябе жыхаром не толькі Мінска, але і Брэста. Бо ўвесь гэты час, акрамя кіравання сталічным Канцэртным аркестрам "Няміга" ды выкладання ў Беларускай дыржаўнай акадэміі музыкі (а раней — яшчэ і працы ў Музыкальным тэатры), узначальвае сімфанічны аркестр Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы. Чарговай значнай падзеяй гэтага калектыву, ды і ўсёй тамтэйшай культурнай грамадскасці, стане прэзентацыя "Пікавай дамы" П.Чайкоўскага — у выглядзе тэатралізаванай музыкальна-літаратурнай кампазіцыі з удзелам артыстаў Нацыянальнай оперы і драмтэатра. З асаблівасцей праекта і пачалася размова.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Гэтая ідэя нарадзілася ў мяне яшчэ ў 1978 годзе, калі я паступіў у тагачасную Ленінградскую кансерваторыю. Паклікаў некалькіх дырыжораў Эрадзіі Мартынаў: "Вазьмі ў бібліятэцы партыі "Пікавай дамы" Чайкоўскага і — едзь у Палац культуры медработнікаў". Ну якая ж тут сувязь паміж операй ды медыцынай? Хіба дыягназ Герману паставіць... Аказалася, гэтай пастаноўкай з удзелам опернай студыі Ленінградскай кансерваторыі Палац святкаваў юбілей. І мне даручылі развучваць вакальныя партыі з салістамі: Германа і Графіню спявалі... дактары меднавуку. Уяўляеце? Але тым самым медыкі хацелі падкрэсліць даўнія традыцыі не толькі сваёй прафесіі, але і ўсёй рускай інтэлігенцыі, бо музыцыраванне лічылася неад'емнай часткай выхавання кожнага культурнага чалавека. Мне ж тады захачалася калі-небудзь самому ўвасобіць геніяльную оперу. Тыя ўспаміны вярнуліся пасля нядаўняга прэм'еры "Пікавай дамы" ў нашым Вялікім тэатры — і тады ўзнік праект. Я сам напісаў сцэнарыі, дзе выкарыстаў звесткі пра гісторыю стварэння оперы, лісты Чайкоўскага, Надзеі фон Мек, фрагменты з дзённіка кампазітара, нават два ягоныя вершы (менавіта Пятра Ільіча, а не ягонага брата Мадэста, які выступіў лібрэтыстам оперы). Зварнуўся я і да паззіі Пушкіна, фрагментаў Шостаі сімфоніі Чайкоўскага. На ролю вядучага запрасіў брэсцкага акцёра Сяргея Пяткевіча. Дый амаль усе оперныя партыі спяваюць выкладчыкі Брэсцкага дыржаўнага музыкальнага каледжа імя Рыгора Шырмы. Таісія Засім будзе Лізаі. Васіль Ільюк — Томскім. Ніна Залатніцкая ўвасобіць дзвюх гераней — Графіню і Паліну. Германам паўстане оперны саліст Васіль Мінгалёў. Будзе і сцэнаграфія (знайшлі і бутафорскі клавесін), касцюмы, святло, разнастайныя шумавыя эфекты, што выкарыстоўваюцца ў драмтэатры: ціканне гадзінніка, гукі дажджу, навальніцы...

— Ці не стане ваш праект своеасаблівай спасылкай на нашумелую "Пікавую даму" Гродзенскага абласнога тэатра лялек? Рэжысёр Алег Жугжда таксама звяртаўся там і да ліставання, і да оперных фрагментаў. Праўда, з постмадэрнісцкай іроніяй...

— Там асновай была аповесць Пушкіна, а ў нас — опера Чайкоў-

скага. Дый задача ў мяне — прывіль шырокай публіцы любоў да оперы. Тым больш, што глеба для гэтага ў Брэсце ўжо даўно падрыхтавана. Нагадаю, намаганні дыржара тэатра Аляксандра Козака, які ладзіць Міжнародны тэатральны фэстываль "Белая вежа", брэсчане пабачылі аднаактоўную оперу "Мядзведзь" Сяргея Картэса. А галоўнае — высілкамі Ліліі Батыравай тут штогод ладзіцца Міжнародны фэстываль "Студзеньскія музычныя вечары", сталым удзельнікам якога з'яўляецца аркестр, дзе часта выступаюць вакалісты, у тым ліку з опернымі фрагментамі. Не дзіва, што калі ў кастрычніку тэатр святкаваў сваё 70-годдзе, аркестр віншаваў яго з салістамі Беларускай оперы: Андрэем Валенціем, Уладзімірам Пятровым, Аленай Шведавай.

— Дый дзейнасць аркестра, пэўна, заклала ў Брэсце добрыя традыцыі прыхільнага стаўлення да музыкальнай класікі, уключаючы оперную...

— Шмат ідзе ад самога тэатра, дзе мне ніколі не казалі, быццам штосьці немагчыма. Нашы кан-

лічных калектывах. Затое на канцэртах — аншлагі, ёсць у нас і заўсёднікі — аматары музыкі ды прыхільнікі калектыву...

— Асабіста вы за гэтыя гады падрыхтавалі шмат не толькі аматараў-слухачоў, але і спецыялістаў-выканаўцаў — маю на ўвазе педагогічную дзейнасць у Акадэміі музыкі. Пазалтае ўвесь клас вашых выпускнікоў, прыехаўшы з Мінска, дыржыспыт па дыржываванні здаваў з брэсцкім аркестрам — у выглядзе публічнага канцэрта...

— Я вельмі ганаруся тым, што адзін з тых маладых дырыжораў, Мурад Асуіл (пагодле першай адукцыі, дарэчы, піяніст, лаўрэат міжнародных конкурсаў), скончыў магістратуру, паступіў у аспірантуру. Улетку быў удзельнікам дыржорскіх майстар-класаў Юрыя Сіманова ў Маскве, прайшоў папярэдні адбор на прэстыжны міжнародны конкурс па дыржываванні. Дык вось, зараз Мурад узначаліў Гомельскі сімфанічны аркестр. 31 кастрычніка ён правёў з гэтым калектывам

лепшы за нашых. Можна, гэта зваротны бок нашай гасціннасці? А між тым, калі падлічыць толькі тых дырыжораў, каго рыхтавала Акадэмія музыкі, спіс атрымаецца ўнушальны, пачынаючы з народнага артыста Беларусі Міхаіла Казінца. І вось парадокс! Вячаслаў Чарнуха, дырыжор Вялікага тэатра Беларусі, які адначасова выкладае ў Акадэміі, сёння больш запатрабаваны ў Маскве, у Музыкальным тэатры імя Станіславаўскага і Неміровіча-Данчанкі. А калі расіяне яго цалкам "пераманяць"? Нагадаю яшчэ колькі імёнаў: Андрэй Галанаў, Алег Лясун, Віктар Бабарыкін, Мікалай Макарэвіч, Юрый Галас, Яўген Асновіч, Марына Трацяцкіна, Юрый Караваеў, Аляксандр Высоцкі, Аляксей Фралоў — дырыжорская армія атрымліваецца!

— А вы самі сумяцілі розныя дыржорскія школы? Бо вучыліся і ў нас, і, пазней, у знакамітага Ільі Мусіна. А за канчвалі навучанне, наколькі ведаю, у Юрыя Цемірканава...

— Так, быў яго першым студэнтам, але ўвогуле мая дыры-

Оперная глеба Брэста

3 "...Дамай" — да сімфаджаза

жорская кар'ера склалася дзякуючы найперш майму першаму выкладчыку — Леаніду Іванову ў тагачасным Магілёўскім музычным вучылішчы. Цікава, што ўсе мы тады — я, Пётр Вандзілоўскі, Віктар Валатковіч — былі баяністамі, гралі ў вучэбным аркестры пад кіраўніцтвам Іванова і праходзілі ў яго асновы дыржывавання як другой прафесіі. І галоўнай радасцю ў жыцці было прыйсці да Леаніда Леанідавіча на рэпетыцыю: Івановы тады веў і сімфанічны аркестр вучылішча, і народны. Пасля заканчэння я збіраўся ў Ленінград, але Івановы забараніў — сказаў, каб ехаў у Мінск да Іосіфа Абраміса, у якога ён сам у свой час вучыўся. Гэта я ўжо потым разумеў, наколькі слушна ён мне тады параіў. Бо з маімі ведамі па музыкальнай тэорыі (у баяністаў па такіх дысцыплінах праграма больш сціпла) я не паступіў бы ў Ленінградзе. Вялікі ўплыў на мяне аказаў аўтарскі вечар Ціхана Хрэнікава — старшыні Саюза кампазітараў СССР — і творчая сустрэча з ім. Дарэчы, дыржываваць яго музыкай прыехаў тады Валерыі Гергіеў, якому было ўсяго 24. Вось хто стаў для мяне прыкладам! І калі я, акрылены марамі, трапіў у Ленінград да Ільі Мусіна на кансультацыю, той сказаў: "Паступайце!". Вучыўся і ў яго, і, спатачку, у Эдуарда Грыкурава, заканчваючы ў Цемірканава. Дарэчы, апошнім часам я пра гэта пішу ўспаміны. Можна, калі-небудзь выйдзе кніжкай. Таму паняцце "перыферыі" лічу, тычыцца свядомасці, а не сацыяльна-эканамічных ды геаграфічных рэалій — тым больш, пры неабмежаваных магчымасцях перадачы і распаўсюджвання інфармацыі. Памятаю, калі пасля Магілёва трапіў у Мінск, мне здалася, што ў сталіцы — культурная пустэча: настолькі ў абласным цэнтры вірвала музыка жывіцца вакол адной вучэбнай установы... Так што ў сучаснай моладзі, незалежна ад месца нараджэння, ёсць усе магчымасці — было б жаданне! Ну, і грошы не перашкодзілі б...

блiскучы канцэрт у зале Гомельскага дыржаўнага музыкальнага каледжа імя Нестара Сакалоўскага. Саліраваў з аркестрам прафесар Акадэміі, народны артыст Беларусі Ігар Алоўнікаў — і раскаваў, што публіка прымала няпростага Бетховена як ніколі! Дадам, што ў тым калектыве — такія ж кадравыя праблемы, як і паўсюль. Музыканты вымушаны працаваць на некалькіх стаўках, на адной рэпетыцыі — адзін склад, на наступнай — другі, бо прыходзяць іншыя людзі на замену. Так што ўпершыню ўдзельнікі таго канцэрта сабраліся разам толькі за паўтары гадзіны да яго пачатку. Ну а рэпетыцыя з запрошанымі выканаўцамі салістамі часцяком так і праходзіць: перад канцэртамі. І тое, што выступленне атрымалася паспяховым, сведчыць аб прафесіяналізме музыкантаў — як гомельскіх аркестрантаў, так і дырыжора.

— Чаму ж, здараецца, з боку публікі бывае недавер да беларускіх выканаўцаў?

— Гэта наша агульная праблема. І каб вырашыць яе, патрабуецца час. Той жа Гомель — шыкоўны еўрапейскі горад, а ўвесь цэнтр прырэсціць расцяжкамі з імёнамі артыстаў другаякаснай расійскай эстрады. Бо менавіта яны збіраюць стадыённыя натоўпы! А хто ведае беларускіх дырыжораў? Дый сярод прафесіяналаў сустракаецца той жа сіндром: маўляў, калі госьць — значыць,

Паралелі: ЗША

Почырк майстра

За кулісамі Белдзяржфілармоніі па заканчэнні канцэрта трыя Лары Корыэла мой даўні знаёмы, зрабіўшы здымкі ў кампаніі музыканта, прамовіў: "А ты мог падумаць напрыканцы 70-х, што мы пачуем гэтага музыканта жыўцом у Мінску, а не на хвалях замежных радыёстанцый?.." Тым не менш, легендарны гітарыст выступіў на самай прэстыжнай сцэне краіны.

Лары Корыэл / Фота Юрыя ІВАНОВА

Пачну з таго, што сустрэцца з Лары атрымалася тройчы цягам двух дзён. У планах яго наведвання Мінска першым пунктам быў майстар-клас ва Універсітэце культуры і мастацтваў, які распачала загадчык кафедры эстраднага мастацтва Ірына Дарафеева. Як аказалася, Лары Корыэл — не з ліку тых зорак сусветнай музыкі, якія доўга распавядаюць пра свае "подзвігі" ды дасягненні. Як сапраўдны творца ён адразу ўзяў у рукі гітару і пачаў граць. Ягонае выкананне "Балеро" Равэля з акцэнтаванымі імпрывізацыямі ўстаўкамі літаральна "парвала" публіку, пасля чаго ўзнікла напружаная паўза, калі Корыэл запрасіў прысутных стаць побач з ім для сумеснай ігры.

Звычайна на падобных сустрэчах з боку аўдыторыі гучаць пытанні, якія тычацца тэорыі і практыкі выканальніцтва. Вось чаму крок гітарыста аказаўся нечаканым: ён палічыў, што больш важкім адказам на тэарэтычныя пытанні можа зрабіцца практыка. Як падалося, студэнтаў спалохала нечаканая магчымасць пайграць з мэтрам. Не спужаўся толькі наш славуты трубац Валерыі Шчырыца, які ў галіне джаза мае не меншы досвед, чым Корыэл. Што цікава: два дасведчаныя музыканты ці не імгненна знайшлі агульную мову. Часам здавалася, нібыта менавіта Валерыі Пятровіч здзе рэй, хоць дуэт зрабіўся ансамблем дзвюх індывідуальнасцей, кожнай з якіх было што сказаць суразмоўцу.

Пакрысе "ачунлілі" і студэнты. Напэўна, адчуўшы, што знакаміты госьць, на рахунку якога звыш 70 альбомаў і сумесныя выступленні ды запісы з зорнымі выканаўцамі сучаснага джаза, успрымае іх не як навучэнцаў, а як партнёраў па ансамблі, яны пацягнуліся да сцэны. Найбольш заахочваў да сольных імпрывізацый Лары Корыэл, зразумела, гітарыстаў — студэнтаў розных курсаў. І тыя стараліся, і ў іх атрымлівалася: у каго — лепш, у каго крыху не так. Але было выразнае адчуванне: ў гэтай зале адбываецца сеанс перадачы ад настаўніка да вучня найбольш неабходнага ў практыцы — досведу майстарства і адначасова ўсведамлення таго, што дзякуючы мове музыкі ў межах ансамбля яго ўдзельнікі становяцца роўнымі.

На завяршэнне майстар-класа Лары Корыэл сказаў: "Я хацеў бы шчыра падзякаваць выкладчыкам і пахваліць іх яшчэ раз за тое, што яны годна працуюць са студэнтамі. Гэта было відаць сёння па тым, як адуцыя працавала. Я лічу, што за імі — будучыня, што яны могуць зрабіць сваю кар'еру музыканта, працуючы такім чынам. Спадзяюся ўбачыцца з вамі яшчэ!..."

Так падалося, што для многіх студэнтаў сустрэча з музыкантам, якога пры жыцці можна смела прылічваць да легенд сучаснай музыкі, у нечым перавярнула ўяўленне хоць бы пра статус папулярных выканаўцаў. Не сакрэт, што многія так званыя зоркі, у першую чаргу — расійскай поп-сцэны, аточаныя аховай, падтрымліваюць яўна надуманы статус фантазіямі адносна сваёй значнасці ў музыцы. Лары Корыэл быў без аховы, шчыра гутарыў з куды маладзейшымі за сябе людзьмі, з давальныменнем фатаграфавалася і пры гэтым, як адчувалася, лічыў іх сваімі калегамі. Думаецца, гэтак жа шчасліва пачуваюць сябе і ягоныя вучні ў Вашынгтонскім універсітэце, дзе Лары Корыэл перадае свой досвед маладым гітарыстам...

Дзмітрый ПАДБЯРЭЗСКИ

Самым папулярным творам кастрычніка стала талстоўская "Вайна і мір". Яе згадваюць, з ёй параўноўваюць, яе чакаюць... (Зразумела, пасля сустрэчы Прэзідэнта Беларусі з прадстаўнікамі пісьменніцкіх арганізацый. — Рэд.) У абноўленай форме, на сучасным матэрыяле. Ці магчыма сённяшняму чытачу атрымаць раман таго ж маштабу і ад каго можам чакаць падобнага твора?

альны поспех у чытачоў, а не толькі ўхвальныя артыкулы журналістаў, крытыкаў ды піяршчыкаў.

Знакавым раман Талстога стаў не столькі таму, што пісьменнік здолеў намаляваць мастацкае палатно, дзе знайшлося месца і вайне, і грамадству. Найбольш каштоўным у рамане лічаць уменне пісьменніка геніяльна выявіць нацыянальны характар. Галоўнай характарыстыкай рускага чалавека ў Талстога становіцца здольнасць гартавацца ў цяжкіх умовах, ва ўмовах выкліку. Але загартоўка гэтая — не выпадковая: яна — вынік асэнсавання сябе часткай цэлага, свя-

Помніцца, за савецкім часам, недзе на мяжы 1970 — 1980-х, было праведзена апытанне сярод людзей, неабыхавых да друкаванага слова, з мэтай вызначыць, як сёння казалі б, рэйтынг твораў ды аўтараў. Вынікі засмуцілі сацыёлагаў, культуролагаў і асабліва выкладчыкаў літаратуры, стаўшы падставай для дыскусіі пра заняпад культуры і дэградацыю грамадства.

А Караткевіча даўно гарталі?

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ,
спецыяльны карэспандэнт газеты "Культура"

Т Э К С Т

Давайце супаставім...

Перш за ўсё варта нагадаць, што Леў Талстой напісаў свой раман зусім маладым чалавекам. Нарadzіўся пісьменнік у 1828 годзе, а ствараў эпопею ў 1863 — 1869 гадах, хоць працу над ёй распачаў яшчэ раней, калі ў 1856-м пачаў пісаць твор, герою якога мусіў стаць дзекабрыст. Такім чынам, чакаць беларускую "Вайну і мір" варта ад тых, каму сёння каля трыццаці пяці гадоў. А прататыпам галоўнага героя павінен стаць, відаць, чалавек, які ў рэальнасці жыў недзе ў 1980-я, у часы перабудовы. Менавіта тады ў Беларусі фарміраваліся перадумовы для набывання незалежнасці краіны... Нагадаем, менавіта ў барацьбе за свабоду і незалежнасць народа, калі казаць шчыра, працягваюць лепшыя нацыянальныя рысы героі талстоўскай "Вайны і міру".

Раман Талстога, як вядома, задумваўся як твор не столькі пра вайну, колькі пра норавы сучаснага пісьменніку грамадства. Не здарма некаторыя даследчыкі лічаць, што назву рамана варта перакладаць як "Вайна і свет". Адпаведна, і аўтар беларускага твора павінен быць чалавекам, здатным да глыбокага сацыяльнага аналізу, аднолькава абазнаным у жыцці як свецка-гламурнай тусоўкі, так і, скажам, вёскі (Талстой, дарэчы, добра ўпісваўся і ў палацы маскоўскай арыстакратыі, і ў башкірскае качэўе Каралыкі).

Эпапея ўпершыню пабачыла свет пад назвай "1805 год" у часопісе "Русский вестник" за 1865 год. Але з'яўляўся раман па частках — у адказ на чытацкую цікавасць. У 1868-м выйшлі тры яго часткі, за якімі з'явіліся яшчэ дзве. Першыя часткі хутка разышліся, спатрэбілася другое выданне, якое і з'явілася ў 1868 годзе. Такім чынам і наша ўмоўная "Вайна і мір" павінна, мяркуючы, з'яўляцца паступова, разгортваючыся ў шматтомнае выданне толькі тады, калі выдаўцы пабачаць рэ-

дамай адмовы ад асабістых амбіцый дзеля агульнай перамогі над ворагам. Відавочна, што беларускі аўтар, які падорыць нам нашу "Вайну і мір", павінен як мінімум разумець нацыянальны характар беларуса, а значыць, добра ведаць не толькі беларускі народ, але і яго мову, культуру, гісторыю. Прынамсі, ведаць

Пагаворым пра самую чаканую кнігу для Беларусі

не горш за графа Льва Талстога (калі праводзіць паралелі), які атрымаў выдатную адукацыю, і, рыхтуючыся да напісання свайго эпохальнага палатна, прачытаў не адзін фаліант па гісторыі сваёй краіны.

Як вядома, нягледзячы на захваленні "Вайной і мірам" сучаснікамі, сам Леў Талстой гэты твор не надта любіў, лічыўшы яго недастаткова сур'ёзным. Так, калі ўлетку 1909 года адзін з наведвальнікаў Яснай Паляны стаў расхвальваць твор, пісьменнік сказаў, сярод іншага: "Я прылісваю значэнне зусім іншым сваім кнігам". З гэтага вынікае, што будучы аўтар павінен быць не толькі філосафам, мыслером, майстрам пяра, але, перадусім, яшчэ і чалавекам, здатным да глыбокага аналізу ўласнай творчасці ды самакрытыкі.

Т Э К С Т

Ганна КИСЛИЦЫНА,
літаратурны крытык, супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі

У меркаваннях Ганны Кісліцынай і Пётры Васілеўскага закрануты тэматычны, кантэкстуальны і працэсуальны бакі творчай часткі стварэння патэнцыйна вяртага ўвагі нацыянальнага літаратурнага твора першых дзесяцігоддзяў XXI стагоддзя. Я ж хацеў бы закрануць сваю, на жаль, улюбёную тэму, якую можна вызначыць пытаннем "А як прадаць?" (чытай: "А як зацікавіць? Як пераканаць у патрэбе прачытаць?").

У артыкуле "Мерч" на ўзроўні фантастыкі" ў № "К" 43 ужо давялося закрануць гэты аспект менавіта датычна прасоўвання беларускіх вы-

свеціць здалёк, а творы сучаснай літаратуры, вылучаныя рэспандэнтамі, — гэта ладная вязанка дроў, каб сагрэць хату. Тут не пакутаваць трэба, а радавацца, што людзі ўвогуле яшчэ чытаюць кнігі...

Гэтая думка падаецца мне слушна і прыдатнай для нашага часу, калі кніга (прынамсі, папяровая) займае ў глабальнай культурнай прасторы месца значна меншае, чым ў даінтэрнэтную эпоху. Я і сам не часта гартаю кнігі беларускіх класікаў, прытым што лічу іхнюю творчасць падмуркам духоўнага суверэнітэту нашай краіны. Сапраўды, Купала, Колас, Багдановіч ды іншыя — гэта сонца. А "ролю" "дроў для печы" адыгрываюць іншыя кнігі іншых аўтараў. І сцвярджаю: трапіць у такую "вязанку" — ганарова. Значыць, аўтар — папулярны, значыць, ягонае слова грэе!..

Цяпер наконт "Вайны і міру". Я належу да людзей, выхаваных на ўзорах рускай і савецкай літаратуры. Для мяне "Вайна і мір" — гэта эталон эпопеі, і мяне не здзіўляе

тое, што ва ўсім свеце, па ўласным пакліканні альбо па дзяржаўнай замове, літаратары імкнуцца зрабіць на нацыянальным матэрыяле нейкае падабенства талстоўскага шэдэўра. Справа ў тым, што Леў Мікалаевіч не тое каб першым прыдумаў, але распрацаваў, "давёў да звону", як кажуць скульптары, вельмі удалую літаратурную канструкцыю: лёсы невялікай групы людзей, звязаных сямейнымі і сацыяльнымі варункамі, на фоне вызначальных для краіны і грамадства падзей. Паводле той жа схемы

нацыянальнай гісторыі — вайну з Напалеонам, — трымаў у галаве некалькі стагоддзяў расійскай мінушчыны ды надзённую рэчаіснасць, надала твору той глабальны маштаб, які так уразіў і дагэтуль уражвае чытачоў. А пасля геніяльнага фільма Бандарчука — і глядачоў.

Я не маю адназначнага адказу на пытанне спадарыні Кісліцынай, ці магчымае ў сённяшняй Беларусі з'яўленне эпопеі маштабу рамана "Вайна і мір". Справа ў тым, што раман-эпапею пра станаўленне ды гартаванне нацыянальнай ідэі (а менавіта пра нацыянальную ідэю на прыкладзе жыццяў задзейнічаных у гісторыі асоб пісаў Леў Талстой) мы ўжо маем. Гэта згаданая вышэй кніга "Каласы пад сярпом тваім" Уладзіміра Караткевіча. Калі чытаць гэты раман уважліва, удумліва, дык знойдзеш у ім усё тое, што хвалявала нас у роспачна-радасных 90-я, і тое, чым жывём сёння. Думаю, гэтай кнігай Уладзімір Сямёнавіч не столькі распавёў пра мінулае, колькі выказаўся наперад, выразна акрэсліўшы гістарычную ролю нашай краіны. Прычым выказаўся вельмі канкрэтна, без зашмальцаванай беларускай "сцігласці".

І было б някепска, каб кожны беларус ведаў гэтую кнігу Караткевіча, як рускія ведаюць "Вайну і мір", палікі — трылогію Генрыка Сянкевіча "Агнём і мячом", "Патоп", "Пан Валадыеўскі" або "Попел" Стэфана Жаромскага. Дзеля гэтага і дзяржаве трэба парупіцца, і інтэлігенцыі, найперш — творчай.

Грошы, укладзеныя ў праект, — яшчэ не гарантыя яго паспяховай рэалізацыі. Асабліва гэта датычыцца культуры. Да прыкладу, "Ціхі Дон" быў напісаны Шолахамым паводле душэўнага паклікання, а на раман "Яны змагаліся за Радзіму" меўся загад-замова Сталіна. А вось Быкаў пісаў пра вайну не па замове выдавецтва, а таму, што не мог не пісаць. Ізноў жа, вынік — адпаведны.

Да шэдэўра спачатку мусіць "даспець" грамадства, а потым з'явіцца і аўтар. А вось у якой форме трапіць да чытача/гледача новая "Вайна і мір" — пытанне дыскусійнае. Баюся, што кнігу фаліантнага памеру (а раманы "эпапейнага" стандарту выглядаюць так) сучасны спажывец і ў рукі не возьме...

А вы самі даўно гарталі Талстога, Мележа, Караткевіча?..

К

А як прадаць?

данню ды іх аўтараў у прасторы кнігагандлю — дзяржаўнага і прыватнага. Сутнасць думкі зводзілася да таго, што асаблівага прасоўвання фактычна і няма. А большасць захадаў — гэта праславуае "для птушачкі".

Вось і тут маю пэўны скепсіс. Як ты ні пастаў цагліну-эпапею (мае рацыю Пётра Васілеўскага: фармат эпопеі ці буынамаштабнага рамана іншым і не атрымаецца) на паліцы кнігарні, а большасць пакупнікоў, нават з тых, хто штосьці пра яе чуў, пабаяцца тую кнігу нават у рукі ўзяць. Бо — цагліна!.. Яшчэ частку чытачоў адгудзіць кошт: цяпер і сціплы аднатомнік айчыннага класіка, выдадзены з дзяржаўнай падтрымкай, выцягвае па 120 — 150 тысячч з кішэні,

а тут варта чакаць аб'ёму куды большага. І цаны, адпаведна. Не варта забываць і пра тое, што калі твор атрымаецца сапраўды ў духу эпопеі Талстога па ахове падзей, дык тэматычных блокаў будзе не злічыць: але некаму абрыдла тэма вёскі, хтосьці не прыхільнік ваеннай лініі, а іншаму гістарычная частка цяжка даецца. Чым не прычына адмовіцца ад ідэі набыць кнігу?

Бачыце, колькі пакупнікоў мы згубілі толькі праз названне з ходу ака-

лічнасці? Таму перш чым прадаваць твор, які мо і станем менаваць той самай сучаснай "Вайной і мірам", варта задумацца пра тое, як яго рэкламаваць. А кніжнай рэкламы ў публічнай прасторы практычна не маем. Мо каб прылічвалі яе да сацыяльнай (хай сабе нават пяці-альбо дзесяцісекундныя ролікі ў прайм-таймавых рэкламных блоках ці колькі сіцілайтаў у цэнтры горадаў), дык і наяўныя выданні разыходзіліся б, відавочна, шпарчэй, чым цяпер? І не патрэбны, па вялікім рахунку, так любімыя нашымі літаратарамі пра-

Т Э К С Т

Сяргей ТРАФИЛАЎ,
галоўны рэдактар газеты "Культура"

цяглыя выхадзі ў тэлеэфір (зусім не адмаўляючы патрэбу ў іх увогуле): колькі секунд рэкламы зробіць справу з большым эфектам. А выходзіць на публіку, урэшце, варта з кнігай, што тую самую публіку цікавіць. У гэтым, як бачыцца, і сутнасць неаднойчы агучанага Прэзідэнтам тэзіса пра чаканне краінай твора кшталту "Вайны і міру".

Яшчэ ўражанне. Сучасныя раманы-эпапеі, што ахоплівалі XX стагоддзе на прыкладзе лёсу адной сям'і, я асабіста бачыў у кнігарнях Кіева, Вільнюшы, Варшавы. Значыць, трэнд — пайшоў, ён запатрабаваны. І стаялі тыя кнігі некаж так, што праісці міма іх, прынамсі, не спыніўшы позірк, проста немагчыма. Мерчандайзінг, маркетынг, рэклама — усё спрацоўвае, калі выкарыстоўваецца.

К

Камертон
У Жодзіне ў 13-ы раз праішоў Рэспубліканскі конкурс Эстрадных выканаўцаў “Белазаўскі акорд”.
Што я прынесла яму “ракавая” лічба?

Надзея БУНЦЭВІЧ

Сапраўды, менавіта лічбы (праўда, крыху іншыя: уласна фінансавыя) паўплывалі на тое, што сёлета канкурсанты выступалі без суправаджэння Прэзідэнцкага аркестра, як гэта было ў апошнія два гады. Але ўдзел у журы мастацкага кіраўніка і галоўнага дырыжора гэтага калектыву Віктара Бабарыкіна даў спевачам шанец на далейшае супрацоўніцтва з гэтым аркестрам. Такі курс на прадстаўніцтва ў журы практыкаў, якія могуць надалей паспрыць творчаму станавленню моладзі, апраўданы і адпавядае перспектывіным сусветным тэндэнцыям.

Між тым, дзеля удзелу аркестра конкурсу змяніў звыклы час правядзення: з ранняй восені (раней ён прымяркоўваўся да Дня машынабудавніцкай перасуноўкі на позуно. Няўжо дарма? Але ў гэтай змене даты ўзнік і свой плюс — сведчанне самадастатковасці дадзенага мерапрыемства. Конкурс перастаў быць “дадаткам” да прафесійнага свята працаўнікоў найбуйнішага прадпрыемства, ператварыўшыся ў... яшчэ адно свята — запальванне зорак, тым самым сімвалізуючы непарывную павязь эканомікі і культуры, іх, калі хочаце, узамедалапамогу. Тое, што ў не самай лепшай эканамічнай сітуацыі “БелАЗ” усё ж не адмовіўся ад конкурсу, сведчыць пра многае. Найперш пра тое, што кіраўніцтва заводу вельмі цінныя такія запатрабаваныя, але рэдкія сэнна якасці, стабільнасць, надзейнасць, вернасць дадзеным абяцанням.

Не падваяла і публіка, хаця арганізатары (упершыню за ўсе конкурсы!) адмовіліся ад запрашальных білеты паступлівы і продаж і былі раскулены. Найперш — на абодва конкурсныя туры, а не, як здараецца звычайна, на гала-канцэрт. Ётамудадзейнічала разумная цэнавая палітыка: гала-канцэрт — 50 т.с. руб., сусветны хіт — 30, беларуская песня — 20. Чым

сведчанне прэстыжнасці гэтага конкурсу, нягледзячы на тое, што ён і дагэтуль абдзелены ўвагай тэлебачання.

Апошняя акалічнасць тым больш прыкрая, што сёлета не спрацавалі б адгаворкі: маюляў, дражная карцінка атрымаецца, бо не тое святло, няма сцэнічных спеэфектаў і г.д. У Палацы культуры БелАЗа, дзе традыцыйна праходзяць і конкурсныя туры, і гала-канцэрт, яшчэ два гады таму з’явілася новае абсталяванне. Сёлета, нарэшце, было прадманстранана і ўменне паўнаартасна карыстацца яго магчымасцямі —

Мастыхін

Брэсцкі мастак Уладзіслаў Куфко — прадстаўнік творчай дынастыі. Ягоны бацька Эдуард Станіслававіч быў асабай, вядомай не толькі ў Брэсце, але і, бадай, ва ўсёй Беларусі.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Прычым не адно сваёй творчасцю, але і складаным лёсам: ваяваў, трапіў у нямецкі палон, зведваў жахі нацысцкага лагера смерці, быў вызвалены Чырвонай Арміяй, пасля чаго стаў вязнем ГУЛАГа... Рэабілітаваны ён у 1956 годзе. Перажытае Эдуард Станіслававіч адлюстроўваў у сваіх творах, а канкрэтныя і сімвалічныя вобразы. У ягонага сына, які з дзяцінства знаходзіўся ў атачэнні бацькоўскага змрочнага рэалізму, што не надта стасуецца з уласцівай моладзі аптымістычнай ментальнасцю, натуральна ўзнікла жаданне ісці ў мастацтва не паралельным з бацькам шляхам, а іншай дарогай, і нават — у адрозным напрамку. Ёта, дарчы, звычайная сітуацыя, калі сын з’яўляецца спадкаемцам бацькавай творчай прафесіі, але бачыць свае свайго гледзішча...

Аднак рэалізаваў ён сваё пачуццё ствараць мастацтва па-за межамі канкрэтыкі, сацыяльнай ці побытавай, не адрэза. На першым этапе самастойнай творчасці Уладзіслава Куфко давялося пашчыраваці і на ніве сацрэалізму, хоць і разумеў ён яго неартадаксальна.

Уладзімір Галак, тэатры “Moustache” і “42” выступаць сёння ў Цэнтры сучасных мастацтваў у рамках **Дня інтэрактыўнага тэатра.**

не прыклад удалага грашовага “рэгулявання” патрыятызму?..

Што ж да мастацкага ўзроўню, дык сёлета “Белазаўскі акорд”, калі ўлічваць падрыхтоўку яго удзельнікаў, пераўзыходзіў не толькі ранейшыя такія конкурсы, але і шматлікія іншыя, уключаючы і тэлепраекты, і адборы на міжнародныя спаборніцтвы. Таму не дзіва, што сярод пераможцаў не аказалася некаторых даволі вядомых у рэспубліцы выканаўцаў. Дарчы, само іх жаданне ўдзельнічаць —

Гнуткі падыход да салістаў і хітоў

Лаўрэаты конкурсу / Фота Руслана АНДРЭЕВА

13 і іншыя лічбы “...Акорда”

рэпертуару ёсць і заслуга арганізатараў. Выбіраючы фіналістаў (сёлета іх было 15 з 45-ці заявак), яны штогод імкнуча аддавае перавагу не толькі добрым галасам, але і новаці высокамастацкаму рэпертуару. А для арыентацыі змяшчаючы на сайце інфармацыю пра ранейшыя праграмы ўдзельнікаў, тым самым стымулюючы пошук новых твораў. Традыцыйна існаваў і прыз за лепшую новую песню (сёлета ад яго, на жаль, давялося адмовіцца — па грашовых прычынах).

пастаянствам яны сончаць за іх далейшым лёсам. І — запрашаючы пераможцаў на наступныя конкурсы, у гасцявую праграму. А сёлета — яшчэ і ў журы, сярод членаў якога апынулася ўладальніца Гран-пры 2005 года Інга Кісялёва. Хтосці, здараецца, не апраўдвае спадзяванню, прыджаючы з тым жа самым конкурсным рэпертуарам, толькі ў горшым выкананні, але з большымі амбіцыямі ды самалюбаваннем. А хтосці — расчынае сваё лаўрацтва як пункт адліку для далейшых творчых заваёў,

так і будзе! Незалежна ад “лічбаў”... **К**

Да 200-годдзя з дня нараджэння рускага паэта Міхала Лермантава 11 і 12 снежня Гродзенскі абласны тэатр лялек дае прэм’еру — “Дэман” у пастаноўцы Алега Жугжды. А так выглядае афіша спектакля.

Удакладненне

У № 44 да артыкула “Не “Доктар Хаус”, прысвечанага кінастужцы “Вой, мамачкі!..”, быў памылкова скарыстаны для ілюстравання кадр з іншага фільма. Перапрашаем у творчай групы дадзенай стужкі за гэты прыкры недаглед.

Фотапраекцыя Калі форма звязвае ў адзінае цэлае

Нарэшце дабралася да выстаўкі конкурсу маладой беларускай фатаграфіі “Prafota”, які праходзіў у рамках Месяца фатаграфіі ў Мінску. Хацелася б падзякаваць арганізатарам і мастакам: даследчай фатаграфіі, фатаграфія як форма сучаснага мастацтва ёсць у Беларусі.

У сакавіку разам са Святанай Палышчук мы зрабілі матэрыял пра выстаўку маладых беларускіх фатографіаў “Працэ”, што выйшаў на адным з вэб-рэсурсаў. Праект гэты быў сыры. У тым ліку таму, што на выстаўцы мы пачыталі менавіта працэ. Аднак нашы інтуіцыі апраўдаліся: тое, што мы ўбачылі, аказалася тэндэнцыяй, а не выпадкам. Тэндэнцыяй афармлення новай беларускай фатаграфіі. Чаму яна новая і, урэшце, праз што, калі ставіцца строга, яна мае дачыненне да сучаснага мастацтва?

■ Мы прыходзім на выстаўку — і сітуацыйна ўтвараем супольнасць сумесна падзеленага сэнсу, пра які не проста думаем, а які перажываем. Ён і змацоўвае гэтую нашу, такую разначасавую і разнапланавую, супольнасць.

Па-першае, таму што яна прапануе сваю мову гутаркі пра агульнае або пра нашу разначасавую (асінхронную) супольнасць — у разрэзах-вымярэннях грамадства, культуры, палітыкі... І гэта менавіта мова, бо фатаграфыя выразна фармулююць свае задачы. Мы адначасова можам іх бачыць (на здымках) ды прачытаць (у тэкстах да іх). Ёта значыць, што тая задача не схаваана наўмысна пад невыразнай канцэпцыяй або пад яе поўнай адсутнасцю. Выразная ж канцэпцыя дапамагае разважаць над тым, што мы

Святлана Яркоўіч. 3 сэрпні “Паміж лесам і ракой”

Супольнасць: рытмы ды сэнсы

Калі форма звязвае ў цэлае...

Александр Міхалковіч. 3 сэрпні “Мінулае памірае сёння”

бачым, не змяняючы бачнага (!). І паказваючы тым самым, навошта патрэбны тэксты да выставак і чаму яны такія важныя.

Па-другое (пра гэта я таксама пісала ў папярэднім артыкуле), дзякуючы такім фотавыяванням мы адкрываем нашу сучаснасць і нашу супольнасць у іх разнастайнасці. Але пры гэтым не проста любуемся імі альбо разгадваем задумкі аўтараў, а ўстапаем з імі і адно з адным у дыскусію пра ціпершыню. Такім чынам фатаграфыя дапамагаюць нам стаць сучаснікамі, яны ствараюць агульную прастору і час, якія пры гэтым выходзяць за межы выстаўкі. І тут я пераходжу да сваёй трэцяй тэмы, што будзе датычыцца менавіта візуальнай формы.

Дык вось, па-трэцяе. Практычна кожная серыя мае фігуру (першы план) і фон. Фігуры — гэта ветэраны, навука ў Беларусі, Халакост у Сеціве, жыхары закінутых мясцін, вобразы-канструкты ідэнтычнасці — гендэрнай, узроставай, якая фарміруецца Інтрэнтам (праз Скуру дэ Instagram), войскам. Мы бачым сярод тых вобразаў час (праекты “Пасля” і “598 скраззеньх дзён”), мінулае ў сучаснасці (“Мінулае памірае сёння”), само фатаграфічнае бачанне (“See (ing)”), падзею, сябра... Я прывяла дадзены пералік, каб падказаць калі абавязальна прадманстранана нам, мы ўбачым даволі шматпланавыя зрэзы нашай рэальнасці, які, рызыкну выказаць здагадку, у СМІ, дыскусіяў у Сеціве бачым фрагментарна. А вось выстаўка такога кшталту дае панараму разнастайнасці, якая ды становіцца сімвалам нашага грамадства і супольнасці, а таксама ключом да іх магчымага разумення.

Аднак у кожнай рабоце ёсць яшчэ і фон. Што я тут маю на ўвазе? Прывяю некалькі прыкладаў. На фотаздымках ветэранаў Вячаслава Цурапанавы мы бачым не толькі людзей, але і — за іх спінамі — сацыяльны кантэкст іх жыццяў. Ёта нібы паўтаральныя вобразы, якія — у выпадку мужчынскага партрэта — дапаўняюцца газетай з фотавываімамі дзяржаўных дзеячаў, а калі казаць пра жаночы — здымкамі дзяцей і ўнукаў. Згаданне — на ўсіх фотаздымках — акружана прадметамі савецкага часу, які мінуў, знік, аднак і яго

Воляга ШПАРАГА, філосаф

не сустранеш ужо ў новых кватэрах. І гэты фон савецкага, гендэрна і біяграфічна структураванага, адкрывае нам цэлы пласт жыцця пазрывай супольнасці, што існуе ў сваіх часе і рытме.

Ёта фон можна супаставіць з фонам работ “Навука” Аляксандра Салдатавай, які паведманляе нам вельмі многае, іноў жа, пра постсавецкія ўмовы магчымасці навуковай дзейнасці. Аднак фоны куюць пра ціпершыню. Такім чынам фатаграфыя дапамагаюць нам стаць сучаснікамі, яны ствараюць агульную прастору і час, якія пры гэтым выходзяць за межы выстаўкі. І тут я пераходжу да сваёй трэцяй тэмы, што будзе датычыцца менавіта візуальнай формы.

Дык вось, па-трэцяе. Практычна кожная серыя мае фігуру (першы план) і фон. Фігуры — гэта ветэраны, навука ў Беларусі, Халакост у Сеціве, жыхары закінутых мясцін, вобразы-канструкты ідэнтычнасці — гендэрнай, узроставай, якая фарміруецца Інтрэнтам (праз Скуру дэ Instagram), войскам. Мы бачым сярод тых вобразаў час (праекты “Пасля” і “598 скраззеньх дзён”), мінулае ў сучаснасці (“Мінулае памірае сёння”), само фатаграфічнае бачанне (“See (ing)”), падзею, сябра... Я прывяла дадзены пералік, каб падказаць калі абавязальна прадманстранана нам, мы ўбачым даволі шматпланавыя зрэзы нашай рэальнасці, які, рызыкну выказаць здагадку, у СМІ, дыскусіяў у Сеціве бачым фрагментарна. А вось выстаўка такога кшталту дае панараму разнастайнасці, якая ды становіцца сімвалам нашага грамадства і супольнасці, а таксама ключом да іх магчымага разумення.

Аднак у кожнай рабоце ёсць яшчэ і фон. Што я тут маю на ўвазе? Прывяю некалькі прыкладаў. На фотаздымках ветэранаў Вячаслава Цурапанавы мы бачым не толькі людзей, але і — за іх спінамі — сацыяльны кантэкст іх жыццяў. Ёта нібы паўтаральныя вобразы, якія — у выпадку мужчынскага партрэта — дапаўняюцца газетай з фотавываімамі дзяржаўных дзеячаў, а калі казаць пра жаночы — здымкамі дзяцей і ўнукаў. Згаданне — на ўсіх фотаздымках — акружана прадметамі савецкага часу, які мінуў, знік, аднак і яго

ТЭКСТ

Любоў да трох апельсінаў і цымбалаў

калектыў выступаў не толькі ў розных гарадах краін-удзельніц, але і ў Англіі, Германіі, Італіі, Чэхіі.

Цяперашні канцэрт аркестра ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі сабраў, як заўсёды, паўночную залу. Праграма была разнастайнай, утрымлівала як сусветную класіку, так і творы кампазітараў Беларусі ды Расіі. Цікава, што ўдзельнікі кожнай з краін рэпэціравалі яе спачатку паасобку, разам жа сшыліся толькі насперадня напярэдадні гасцёрнага тура.

У павольнай частцы 23-га Фартэліянага канцэрта В.-А. Моцарта Іван Касцяцін падкрэсліў розніцу паміж цэплай, з уважліва праслуханымі шматлікімі падгалоскамі, кантыленай аркестра — і амаль “шклянымі”, па-класіцызску халаднаватымі гукамі раяля (саліст — Аляксандр Захарав). У фінале ж канцэрта ўставалі з-за пульта, выходзілі на авансцену, саліравалі і потым зноў вярталіся да сваёй аркестравай партыі. Ілья Цярэшчанка скарыў

А.Паузнова (дырыжор — Вячаслаў Валееў) сабралі ажно трох салістаў: скарпылаю, прычым усе музыканты аказаліся з гэтага аркестра: па чарце ўставалі з-за пульта, выходзілі на авансцену, саліравалі і потым зноў вярталіся да сваёй аркестравай партыі. Ілья Цярэшчанка скарыў

хвалючымым вібрата (“Роздум”), Наіна Кобзарава — шалёным тэмпам (Скерца), Дар’я Ушакова — прыгажосцю гуку (“Мелодыя”).

Інтрудукцыя і Ронда-капрыччыоза Сен-Санса ў пералажэнні для кіспіафона атрымалі казанчае, літаральна “цацанчае” гучанне, дапоўненае

артыстызмам і абялянасцю саліста Мікалая Ціханавы.

За сораг гадоў, што мінулі з часу напісання, Другі канцэрт Дэмітрыя Смольскага для цымбалаў з аркестрам назбіраў безліч розных інтэрпрэтацый. Яна Славашэвіч і дырыжор Іван Касцяцін надалі яму асабліваю далікатнасць, нават “крохкасць”, быццам спалучышы фальклорныя інтанацыі твора, яго прысвечанне Іосіфу Жывоўчы — рэфарматару беларускіх цымбалаў — з гістарычным мінулым інструмента, што ў часы Вялікага Княства Літоўскага гучаў пры каралеўскім двары дзутам з лютняй.

Знакаміты валіс “Маршанскі полк на сопках Манжурыі”, створаны ўдзельнікам Першай сусветнай вайны, ваенным дырыжорам Ільёй Штарвым, быў папярэджаны апеведам Вячаслава Валеева пра гісторыю яго ўзнікнення і прагнуаў без аніякага налету “паркавага” выканання, з цудоўным валотарным сола. На біс задзірыста грывмуў Марш з оперы “Любоў да трох апельсінаў” Сяргея Прокоф’ева, у чарговы раз даказаўшы, што таленавіты моладзь — адзіны з найбольш дзейных сродкаў амаладжэння класікі... яе слухачоў!

Фота Аляксандра ПАЛЯКОВА

Онлайн-канферэнцыя: з нагоды адной моды...

Падстава для аддачы РДР: паміж дарага і якасна

Яўген Рагін:

— А эклектыка да месца? Скажам, вышиванка плюс джынсы?

Яўген Сахута:

— Лічу, што гэта цалкам прымальны варыянт. Нават сарочка можа быць з кароткім рукавом, што калісьці ўвогуле не дапускалася. Але час жа ідзе. Абы нацыянальны характар захоўваўся.

Яўген Рагін:

— Пасля гэтай тэрэтычна-пазнаваўчай часткі прайдзем да галоўнага. Хто павінен скласці канкурэнцыю "Скарбніцы"?

Яўген Сахута:

— Неаспрэчна — нашы дамы рамёстваў. Гэта ж павінна дапамагчы ім выканаць заданне па нарошчванні пазабюджэтай

раць. Традыцыю "ад А да Я" тут захаваць, сапраўды, цяжка, — адступленні будуць. Але рабіць збіраем усе ж не бутафорыю (маю на ўвазе тасёмкі ды штампуюць), а якасны тавар па прынцыпе: лепш менш ды лепш. Вышивальшчыцы у нас — шмат. Трэба будзе — яшчэ знойдзем. Арнамент захаваем традыцыйны — гарадоцкі.

Вольга Здор:

— А ў нас ужо ёсць некалькі замоў на вышиванкі. Словам, попыт — існуе.

Яўген Рагін:

— А як справы з прапановай?

Вольга Здор:

— Аздабляем нашым мясцовым арнаментам пакуль што толькі сурвэткі. За

Вольга Здор:

— Падаецца, што найбольш аптымальны падыход да вырабу элітарных, так бы мовіць, вышиванак — праца па замове.

Тамара Падымака:

— Нам бялыніцкі арнамент давалося аднаўляць з нуля. Шукалі яго элементы на андарках, ручніках... У нас толькі два майстры, якія займаюцца вышивай: адзін працуе ў ДШМ вёскі Вішова, другі — у Свяцілавіцкім доме рамёстваў (у райцэнтры такой установы няма). Ці возьмуцца яны рабіць вышиванкі пад замову? Працаваць жа давядзецца ўвечары, пасля асноўнай працы...

Ірына Цітаўцова:

— Чаму не возьмуцца? Вазьмуцца! Працаёмкі пра-

цэс, але ж вышыўка бывае рознай: крыжам, наборам, проста ўпрыгожваючымі швамі. Няхай пакупнік сам выбірае кошт сваёй будучай сарочки.

Яўген Рагін:

— Назавіце прыблізны максімальны і мінімальны кошт такога вырабу.

Ірына Цітаўцова:

— Ад пяцісот тысяч рублёў да паўтара мільёна. Саму сарочку сшыць нескладана. Крой — звычайны, хоць у народных традыцыях, хоць у сучасных. А вось вышыўка... "Скарбніца", відаць, крыжыкам вышывае. Вельмі часта замоўшчыкі жадаюць мець на сарочцы абярэгавыя вышыўкі. Тут ужо ўпрыгожваючымі швамі нічога не зробіш...

Тамара Падымака:

— Ну, калі майстрыха згодная, ды яшчэ і практычны досвед у гэтым кірунку мае, значыць, і справа з вырабам вышиванак — цалкам рэальная.

Андрэй Гарбацэвіч:

— Мы таксама не робім стаўку на эканом-варыянтах уласнай прадукцыі. Штампуюць арнаменту прыдатная хіба што для сцэнічных строяў, элементы якіх глядачы на адлегласці не заўважаць. Але для рэчаў на продаж такія тэхналогіі не падыходзяць. Людзі не будуць браць кіч. Калі гаворка — пра вышиванку, дык яе, на мой погляд, варта рабіць даканала, каб уладальніку было чым ганарыцца...

Марына Гушча:

— Для любога рамесніка зразумела: важкі грашовы даход ён атрымае толькі ва ўмовах паточнай вытворчасці. Але правільна і тое, што мы павінны выконваць план па аказанні платных паслуг. Вось для гэтага і мяркуюем ствараць камерцыйную калекцыю вышиванак. Але кожны наш майстар пасля

Вышиванка цаной у мільён?.. Хто танней?

(Заканчэнне.

Пачатак на сторонцы 1.)

Яўген Рагін:

— Калі вы казалі пра магчымыя адаптацыі, дык мелі на ўвазе нейкія эканом-варыянты?

Яўген Сахута:

— Так. Да прыкладу, звычайную белую сарочку можна аздобіць нашай тасёмкай, што прадаецца ў крамах. Але трэба пазбягаць жычак з уключэннем зялёнага колеру, які традыцыйным вышиванкам абсалютна не ўласцівы. Чарговы танні варыянт — друк ці нават штампуюка (так званыя вышивайкі). Галоўнае, паўтаруся, захаваць колеравую і арнаментальную сімваліку... Так што арнамент вышиванкі можа мець не толькі мільённы, але і капеечны кошт.

дзейнасці. Нос па ветры тут мусяць трымаць тыя ўстановы, якія здавён займаюцца адрэджэннем народных строяў, ручнікоў: РДР Лепельшчыны, Маларытчыны, Гарадоччыны, Браслаўшчыны... Прынамсі, свае самадзейныя калектывы яны традыцыйнымі касцюмамі забяспечылі. Ды толькі вось ці здолелі сарынтавацца і на шараговага спажыўца вышиванак?

Яўген Рагін:

— Вось мы зараз і спрабуем гэта высветліць.

Марына Гушча:

— Чула пра ажыятаж з вышиванкамі. Думала пра гэты кірунак дзейнасці. Справа ў тым, што са снежня ўзначалю наш РДР, таму ягоны перспектывы развіцця для мяне — справа ці не першасная. Адназначна, такую калекцыю для продажу будзем ства-

ручнікі і вышиванкі яшчэ не браліся. Ручная вышыўка сапраўды вельмі дарагая. Але штампуюка і крамныя жычкі, якія прапануюць выкарыстаць Яўген Міхайлавіч, — не выйсце з сітуацыі, бо, па маім цвёрдым перакананні, эканоміць на нацыянальным нельга. У штаце Цэнтра — толькі тры супрацоўнікі, але ёсць школа майстроў, дзе амаль усе валодаюць вышивайкай. Вось іх і падключым да справы, калі колькасць замоў на вышиванкі раптам павысіцца. За такія грошы кожная з майстрых пагодзіцца папрацаваць у хатніх умовах...

Яўген Рагін:

— Маркетынгавы пралік камерцыйных захадаў — пакуль не надта ўласцівы нашым дамам рамёстваў. Як будзеце выходзіць з сітуацыі?

ф о т а ф а к т

Па версіі Снуп Дога

Вядомы амерыканскі рэп-музыкант і прадзюсар Снуп Дог пару тыдняў таму выклаў у Сеціва выявы мадэлей са сваёй новай калекцыі адзення, што атрымала назву "Снуп любіць Беларусь". Фішка — у выкарыстанні беларускіх арнаментаў. Акрамя саколак, у лінейцы прадстаўлены тэматычнага стылю заплечнікі, сумкі для ноўтбука і чохлы для смартфонаў. Цікава, што дызайн выканалі мастакі стрыт-арта з віцебскай групы "Худграф", якая стала вядомай праз свае вялікія "палотны" ў гарадской прасторы.

На людным месцы

ДШМ — паўвека

Маларыцкая дзіцячая школа мастацтваў пачала працаваць у 1964 годзе як філіял Кобрынскай музычнай школы. Тады яе наведвала 20 чалавек. Афіцыйна ўстанова адкрылася 1 верасня 1965-га. Пад яе перадалі будынак Дома піянераў.

МАЛАРЫТА

У 1969-м у школе займалася сто чалавек (па класе фартэпіяна, баяна і акардэона). Потым адкрыліся філіялы ў вёсках Олтуш і Макраны. Установа атрымала статус школы мастацтваў, а праз год музычныя школы вёсак Олтуш, Хаціслаў, Чарняны былі рэарганізаваны ў філіялы Маларыцкай дзіцячай школы мастацтваў.

— Каб зразумець сутнасць мастацтва, гэтым неабходна проста жыць, — пераканана дырэктар установы Ірына Пятрухіна. — Свет мастацтва, у прыватнасці — музыкі, з'яўляецца надзвычай гарманічным, чароўным, прываблівым...

Сёння ў школе мастацтваў да эстэтыкі, суладнасці, гармоніі і творчасці далучаецца 360 дзяцей на інструментальным, харэаграфічным, выяўленчым, эстрадным вакальным і тэатральным аддзяленнях. З 1 верасня 2011 года наша школа першай на Брэстчыне адкрыла тэатральнае аддзяленне. Ва ўстанове дзейнічае 20 вучнёўскіх і 6 педагогічных калектываў, з іх 7 — у філіялах. Школа аказвае 13 відаў платных паслуг. На пазабюджэтай форме займаюцца 150 чалавек.

Толькі за апошнія пяць гадоў у творчых спаборніцтвах рознага ўзроўню прынялі ўдзел 522 вучні. На рахунку педагогаў — 75 дыпламаў, 70 граматаў, 2 Гран-пры... Школа стала пераможцай у спаборніцтве сярод устаноў культуры Брэсцкай вобласці за высякія вынікі ў сацыяльна-эканамічным развіцці за 2011 год.

Мікалай НАВУМЧЫК

15 лістапада ў Гарадку адбыўся VI Абласны агляд-конкурс харэаграфічных калектываў "Прыдзвінскія карункі", у якім прынялі ўдзел амаль 500 танцораў з 20 вядучых аматарскіх харэаграфічных калектываў гарадоў і раёнаў Віцебшчыны.

ГАРАДОК

Гран-пры — у "Яблыньцы"

Мерапрыемства праводзілася для папулярызавання, вывучэння, захавання народнага танца і было прысвечана 95-годдзю з дня нараджэння заслужанага дзеяча Беларусі, балетмайстра, стваральніка і колішняга мастацкага кіраўніка Віцебскага народнага ансамбля песні і танца "Маладосць", народнага фальклорнага ансамбля "Вытокі" Івана Серыкава.

Конкурс прайшоў па некалькіх намінацыях: "Лепшае выкананне аўтарскіх танцаў І.А. Серыкава" (званне "лаўрэат I ступені" атрымалі творчая група Віцебскага дзяржаўнага каледжа культуры і мастацтваў і ўзорны харэаграфічны калектыў "Крынічка" з г. п. Руба); "Лепшая новая балетмайстарская пастаноўка беларускай накіраванасці" (I месца падзялілі ўзорны харэаграфічны калектыў "Лялькі" з Верхнядзвінска і народны ансамбль танца "На ростанях" з каледжа культуры і мастацтваў); "Лепшы эстрадны танец з адлюстраваннем нацыянальнай тэматыкі, нацыянальных беларускіх матываў" (I месца — у народнай студыі сучаснага танца з Віцебскага каледжа культуры і мастацтваў).

Гран-пры атрымаў народны ансамбль песні і танца "Яблынька" з Гарадка. І нездарма, бо менавіта Гарадоччына стала творчай радзімай Івана Серыкава, дзе пад яго кіраўніцтвам і быў створаны гэты калектыў.

Андрэй СТРУНЧАНКА, вядучы метадыст Віцебскага АМЦНТ

Ці верыце вы ў казкі? Такое пытанне звычайна задаюць дзецям, а я пытаюся ў вас, дарослых. Я паверыла ў казку, калі пазнаёмілася з адным вельмі незвычайным чалавекам, лялечнікам. Так-так, ёсць такая цудоўная прафесія — гуляць у лялькі. Андрэй Рэцікаў жыве ў Наваполацку, але вядомы не толькі ў ім. Бо не адны дзіцячыя вочы загараліся, убачыўшы маленькія сіненькія аўтамабільчык, на якім развозіць свае казкі лялечнік. Адночы убачыўшы гэты цуд, назаўсёды застаешся вялікім прыхільнікам "Капелюша" — менавіта так называецца калектыў, створаны Андрэем.

НАВАПОЛАЦК

З чаго ўсё пачыналася? З захаплення лялькамі, якія пад рукамі майстра пачыналі ажываць у спектаклях. Першая пастаноўка убачыла свет у 1996 годзе.

Неяк у адным часопісе наш лялечнік прачытаў артыкул аб батлейцы. Аўтар пісаў, што батлеечнікаў на Беларусі шмат і ўсе яны не прытрымліваюцца агульных канонаў. Прачытаў, задумаўся і... не пагадзіўся з аўтарам.

З 2003 года Рэцікаў стаў выкарыстоўваць форму батлейкі як асноўную. Першымі прадстаўленнямі сталі "Маналог вандроўнага лялечніка з батлейкай" і "Авантуры

паноў Кубліцкага ды Заблоцкага" па п'есе палачаніна Пятро Васючэнка.

Андрэй Рэцікаў лічыць, што батлейка можа быць і вялізнай шафай у пакоі бацькоў, і скрыначкай на пісьмовым сталі. Галоўнае — сам прынцып батлейкі, што прадстаўляе бяскрайнае поле для фантазіі аўтара.

Сёння Андрэй Міхайлавіч — аўтар шасці батлеек. Сярод іх адна з'яўляецца поўнай рэканструкцыяй беларускай традыцыйнай двух'яруснай батлейкі XIX стагоддзя, адна — "Полацкая батлейка" з лялькамі-марыянеткамі, чатыры бат-

■ **Яўген Сахута:** "Хто павінен скласці канкурэнцыю "Скарбніцы"? Неаспрэчна — нашы дамы рамёстваў. Гэта ж павінна дапамагчы ім выканаць заданне па нарошчванні пазабюджэтнай дзейнасці. Прынамсі, свае самадзейныя калектывы яны традыцыйнымі касцюмамі забяспечылі. Ды толькі вось **ці здолелі яны сарыентавацца і на шараговага спажыўца вышыванак?"**

выканання сваіх педагогічна-выхаваўчых абавязкаў у гуртках РДР можа працаваць на сябе ў хатніх умовах. Не скажу, што сёння вышыванкі, далёка не танныя (ёсць сарочкі коштам і паўтара мільёна рублёў), адрываюць з рукамі, але пэўны попыт ёсць.

Андрэй Гарбацэвіч:
— Тут, напэўна, не даходы варта ставіць на першае месца, а — пачуццё гонару за сваё, традыцыйнае, мясцовае, беларускае.

Яўген Рагін:
— Мо не варта чакаць, калі сталічная мода дабярэцца да раёнаў? Мо трэба працаваць на тое, каб і ў вялікіх гарадах вашы землякі ведалі, што, скажам, у Гарадку можна набыць сарочку не з усярэднем, а менавіта з мясцовым арнаментам? Якія рэкламныя захавы тут мяркуюцца? Ці ёсць ужо задумкі цікавых прэзентацыйных праектаў?

Марына Гушча:
— У кожнага з нашых майстроў ёсць уласна-ручна зробленыя і стылізаваныя для сённяшняга ўжытку нацыянальныя строі. У такім абліччы мы гатовы да любой рэкламнай акцыі. І з гэтай наго-

■ **Інфаграфіка**

Кошт пытання

У адным з раённых дамоў рамёстваў правялі вышыванку ручнай работы.

Такі ўзор вырабу двух майстроў прадаецца ў адной са сталічных галерэй рамёстваў.

Версія ад НВРУП "Скарбніца" (без уліку кошту поўса).

Сукенка з калекцыі, паказанай на Беларускай тыдні моды.

Варыянт вышыванкі ад тэматычнага аранжыра.

Вышыванка з прынтам у інтэрнэт-краме.

Br 1000000 – 1500000

Br 1200000

Br 992 000

Br 650 000

Br 450 000

Br 150 000

ды даўно марым пра сайт нашага РДР. Ён патрэбен як паветра. Вельмі шкада, але мара пакуль так і застаецца марай...

Андрэй Гарбацэвіч:
— У нас крыху іншы падыход да раскруткі маларыцкага арнаменту. Мы яго прапагандуем на нейкіх, больш таннах у параўнанні з вышыванкай, сувенірных рэчах: гальштуках, паясках для джынсаў, сумачках-торбачках... Усё каштуе адносна танна.

Яўген Рагін:
— Лепельскі, гарадоцкі, маларыцкі арнаменты... Калі браць агульнарэспубліканскі маштаб, дык гаворка неўзабаве можа пайсці нават пра пэўную канкурэнцыю сярод дамоў рамёстваў: хто лепш сваю арнаментыку падасць.

Андрэй Гарбацэвіч:
— Тут у дадатак іншая праблема паўстае. Насельніцтва Беларусі яшчэ кепска разумее, чым традыцыйны арнамент, да прыкладу, Ві-

цебшчыны адрозніваецца ад арнаменту Брэстчыны. У гэтым абазначылі пакуль толькі спецыялісты. Натуральна, пры рэалізацыі тавару нашы майстры на кірмашах і выстаўках тлумачаць пакупнікам, што да чаго. Надзвычай эфектыўны маркетынгавы ход: людзі вельмі цікавацца — з'яўляецца стымул для набыцця рэчы...

Вольга Здор:
— Адметнасць традыцыйнага арнаменту Ельшчыны ў тым, што ён утрымлівае геаметрычныя формы, малюнак —

■ **Андрэй Гарбацэвіч:**
"Наш арнамент з'явіўся на спартыўнай форме. Але згадайма Чэмпіят свету па хакеі ў Мінску. Нашы майстры казалі, што кірмаш традыцыйных рамёстваў правялі не каля лядовых палацаў, дзе пакупнікамі сувеніраў сталі б дзясяткі тысяч замежных турыстаў, а ў парку, дзе апрача мам з каляскамі амаль нікога і не было... Так што **ніводзін замежнік не патрымаў у руках рэчы з маларыцкай арнаментыкай...**"

чырвона-чорны на белым фоне. Раён наш, як вядома, мяжуе з Украінай, таму сям-там наш арнамент займеў адпаведны ўплыў, што таксама робіць яго ўнікальным ды прывабным не толькі для беларусаў.

Яўген Рагін:
— Наш арнамент — яшчэ і абярэг. За кошт яго не толькі раён піярыцца, але і ўсе ўмовы ствараюцца для самаідэнтыфікацыі: купляем

і носім сваё — не ўсярэднене беларускае, а самабытнае мясцовае. Аберагаем традыцыі — аберагаем сябе. Колькі раёнаў — столькі і арнаментаў на вышыванцы ці гальштуку. Што трэба зрабіць, каб "арнаментная" акцыя набыла ўсеарнаментны характар? Які канкрэтны творчы праект з гэтай нагоды вы прапанавалі б?

Андрэй Гарбацэвіч:
— Моду варта пакрысе пашыраць у самых розных сферах нашай жыццядзейнасці. Беларуска арнамент з'явіўся на спартыўнай форме. Што ж замінае, каб ён стаў радаваць вока ў чыгуначным вагоне ці ў салоне авіялайнера? Згадайма Чэмпіят свету па хакеі ў Мінску. Нашы майстры казалі, што кірмаш

традыцыйных рамёстваў правялі не каля лядовых палацаў, дзе пакупнікамі сувеніраў сталі б дзясяткі тысяч замежных турыстаў, а ў парку, дзе апрача мам з каляскамі амаль нікога і не было... Так што ніводзін замежнік не патрымаў у руках рэчы з маларыцкай арнаментыкай... Інакш кажучы, у гэтым кірунку трэба працаваць вельмі мэтанакіравана і не толькі работнікам культуры. Працаваць на выстаўках, кірмашах, пад час выязных канцэртаў ды іншых буйных мерапрыемстваў. І не толькі прадаваць, але і тлумачыць, што пакупнік набывае не проста сарочку, а сімвал беларускасці ды павагі да таго куточка Бацькаўшчыны, дзе ты нарадзіўся і вырас...

■ **Ад рэдакцыі**

На эканом-варыянт не пагадзіліся...

Гаворка атрымалася вельмі цікавай. І калі мода на вышыванку ператварылася ў бум, ёсць усе падставы меркаваць, што кожны попыт атрымае сваю прапанову. Галоўным падалося вось што. Ніводзін з работнікаў культуры, што прымаў удзел у онлайн-канферэнцыі, не пагадзіўся на эканом-варыянт нацыянальнай сарочкі. Дзесьці паміж радкоў, на палях, упарта гучала: калі рабіць нацыянальны сімвал, дык толькі годны ды якасны. Пагаджаемся: ведай нашых! І кошт тут — як дадатковы доказ павагі да свайго. Амерыканскія джынсы каштавалі за савецкім часам некалькі месячных зарплатаў. Тым не менш, насіў іх кожны другі. А тут не амерыканскае, а спаконвечна сваё, што аберагае, вылучае з натоўпу, вучыць ганарыцца Радзімай. Каб і не было моды на нашу вышыванку, трэба было б яе стварыць...

Не выключаем, што папулярнасць набудуць і штампуюкі з нашымі жычкамі. Хаця б па той прычыне, што хтосьці з маладзёнаў-дызайнераў-прыватнікаў пачне эксперыментаваць над формай ды матэрыялам. Памятаецца пра магчымыя адаптацыі, пра якія казаў Яўген Сахута? Прынамсі, тасёмка з нашым арнаментам вельмі фірмова выглядае на джынсавых спадніцах ды куртках, а без штампаванага арнаменту не абысціся для аздобы футболак...

А мы пакуль прыглядаемся, у якім жа РДР замовіць вышыванкі для кожнага з "культура"ўцаў?

Гуляць у лялькі

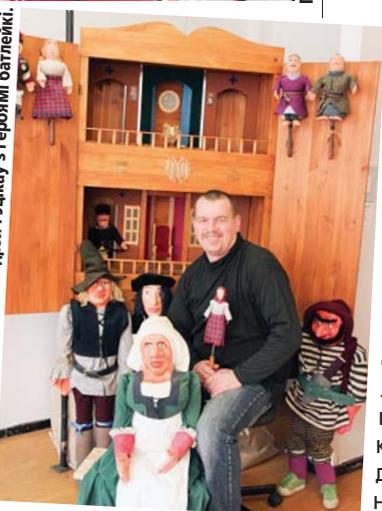

Пад час аднаго з прадастаўленняў.

лейкі — фантазіі аўтара. А побач з батлейкай жывуць і звычайныя лялечныя спектаклі. За вяснянацца гадоў пад рукамі майстра ажылі дзясяткі лялек, ім пастаўлена блізу дваццаці спектакляў — цікавых, жывых, беларускамоўных...

А нядаўна "Каплялюш" перамог у Абласным свяцёконкурсе аматарскіх лялечных тэатраў у Сяне.

Кацярына ФЯДОТАВА, загадчык Цэнтра рамёстваў і традыцыйнай культуры Цэнтра культуры Наваполацка

Андрэй Раўчэкаў з героямі батлейкі.

У сталіцы пачалася рэспубліканская акцыя "Не прапальвай сваё жыццё!". Яна праходзіць з мэтай папярэджання пажараў з-за неасцярожнага абыходжання з агнём пры курэнні ў стане алкагольнага ап'янення і гібелі людзей. Удзел прымаюць актывісты Беларускай маладзёжнай грамадскай арганізацыі ратавальнікаў, студэнты, работнікі МНС.

У Беларусі больш за палову ўзгаранняў у жылых дамах здараецца з-за незатушанай цыгарэты і курэння ў ложку. Ахвярамі такіх узгаранняў становяцца каля 70% ад агульнай колькасці загінулых у пажарах. У любым выпадку, кардынальна змяніць сітуацыю і зменшыць колькасць падобных ахвяр можна будзе толькі тады, калі кожны курэц усвадоміць асабістую адказнасць за жыццё блізкіх.

Бяспека жыцця

Не прапальвай сваё жыццё!

Памылкова меркаваць, што аматары курэння ў ложку не здагадваюцца пра небяспеку сваёй звычкі. Кожны з іх выдатна разумее, што недакурак, пакінуты на матрацы або падушцы, можа за лічаныя хвіліны разгарэцца і спаліць увесь дом. Аднак курцы мяркуюць, што сітуацыя знаходзіцца ў іх пад кантролем і што з імі такое не здарыцца. Як правіла, менавіта саманадзейнасць, узмоцненая дозай алкаголю, і становіцца прычынай пажару.

Па статыстыцы, толькі ў сталіцы штомесяц рэгіструецца каля 30 пажараў і загараў з-за курэння ў нецвярозым стане. Пры кожным такім выпадку трацяцца немалыя бюджэтыя сродкі на выезд аварыйна-выратавальных службаў (тут і пажарнай рэзлікі, і брыгады хуткай дапамогі, і іншыя спецыяльныя службы). Для грамадзян падобнага кшталту здарэнне абарочваецца як мінімум закурадымленай кватэрай ды абгарэлай мэбляй. Для да-

мачадцаў і суседзяў, жыццё і здароўе якіх знаходзіцца пад пагрозай, нават невялікае ўзгаранне заканчваецца як мінімум стрэсам. А што казаць пра тыя выпадкі, калі з-за курэння ў ложку гіне чалавек? Як правіла, у такіх сітуацыях ачаг ўзгарання знаходзіцца на ложку, куды падае незатушаная цыгарэта нецвярозага курца. У падобных здарэннях бывае больш дыму, чым агню, і плошча гарэння невялікая, але рэчывы, якія выдзяляюцца пры гарэнні бялізны (асабліва сінтэтычнай) не прыдатны для дыхання.

Адным з самых дзейсных метадаў папярэджання трагедыі з'яўляецца выкананне элементарных мер

бяспекі. Таксама рэкамендуецца ўсім грамадзянам усталяваць аўтаномныя пажарныя апараты, якія з дапамогай гукавога сігналу дазваляюць чалавеку ў кароткі час выявіць небяспеку ў сваім доме ці ў доме суседзяў. Ратавальнікі падкрэсліваюць, што ў эру высокіх тэхналогій, багацця электрабытавых прыбораў аўтаномныя пажарныя апараты ў кватэры з'яўляюцца дзейснай мерай па прадухіленні гібелі людзей на пажарах і знішчэння хатняй маёмасці.

Таццяна БЫЧАНOK, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), [twitter.com/kimpressby](https://www.twitter.com/kimpressby), [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby), [odnoklassniki.ru/group/52156879339702](https://www.odnoklassniki.ru/group/52156879339702)

Стратэгія начальніка аддзела

У пошуках брэндаваці

За апошнія гады Івацэвічына праславілася ўзорнымі ўстановамі культуры ў аграгарадках і паспяховым асваеннем грошай на іх узвядзенне. Але гэта толькі будаўнічы складнік агульнай справы. А ёсць яшчэ творчы, гістарычны, культурна-асветны, выхавачы... І ў кожным з гэтых кірункаў — немаля здабыткі.

Т Э К С Т

Святлана ЗАВАДСКАЯ, начальнік Івацэвіцкага райаддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі

— Асабліва ўвага сёлета надавалася сельскім установам культуры. Яны пад час аптымізацыі павінны працаваць з асаблівай якасцю. Сямнаццаць народных і ўзорных самадзейных калектываў — паказчык, пагадзіцеся, неблагі, але маем намер яго павялічыць. На сёння ў нас — 15 СДК, столькі ж — сельскіх клубаў, Цэнтр культуры і дасугу, Цэнтр культуры і народнай творчасці, 3 дамы сацыяльных паслуг і аўтаклуб. За тры гады сетка скарацілася на 12 адзінак, у тым ліку — на пяць бібліятэк і сем клубаў. Сёлета закрылі бібліятэку і дзве клубныя ўстановы. Вы бачыце, што стараемся не скарачаць, а аптымізаваць. Брэстчына ўвогуле адстаяла рацыянальны праэнт у дадзеным працэсе. Таму нейкіх негатыўных наступстваў мы, на вялікую радасць, не адчулі.

Апошнім часам да нас прыехалі 23 маладыя спецыялісты, у тым ліку сёлета — 12. Яны пайшлі працаваць у ДШМ, Музей Касцюшкі ў Косаве... Так, на сяле кадравая праблема — адчувальная. На мой погляд, цяпер яе можна вырашыць толькі за кошт мясцовых рэзерваў. Таму актывізавалі прафарынтацыю.

Не меншая праблема — захаванне нашай спрадвечнай традыцыйнай культуры. У раёне — 274 майстры народнай творчасці. Гэта неацэнны скарб, якім мы ганарымся! Сёння працуем над тым, каб пераняць рамесніцкія ўменні, развіць іх і ўдасканаліць. Урэшце, моц народнага мастацтва — менавіта ў пераемнасці...

Чарговая генеральная лінія дзейнасці — пазабюджэтная. За 10 месяцаў года толькі па ўстановах клубнага тыпу даходы склалі больш за 800 мільёнаў рублёў. Таму раённыя ўлады ставяцца да культуры самым належным чынам. За студзень — кастрычнік на ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы яны накіравалі 1 мільярд 600 мільёнаў рублёў, з пазабюджэткі — 9 мільёнаў. Дарэчы, грошы з яе ідуць і на павышэнне заробкаў лепшых работнікаў культуры.

У раёне — чатыры ДШМ. Гэта — звыш 850 навучэнцаў. Сёлета, пасля вывучэння запыту, на базе цяляханскай установы адкрыўся клас мастацкага кірунку. Цяпер яго наведваюць дзеці нават з Пінскага раёна. Днямі ў Гомелі праходзіў IV Міжнародны музычны конкурс "Залатая ліра Палесся". Выхаванка Івацэвіцкай ДШМ Айла Сауціна атрымала дыплом III ступені.

Цяпер — пра перспектывы праекты. Да прыкладу, працуем над стварэннем брэндавага раённага мерапрыемства на базе палаца-паркавага ансамбля ў Марачоўшчыне. Літаральна ў наступным годзе мы запросім усіх ахвотных у Косава. Пра маштабныя тэатрызацыі на музейнай сядзібе Тадэвуша Касцюшкі ведаюць ужо многія. У 2015-м задзейнічаны будзе і палац Пуслоўскіх. Не адкрыю таямніцы, але брэндавае свята павінна ўразіць.

Вялікі спадзеў ускладаю на народны драматычны калектыв пры Івацэвіцкім ГДК, якім кіруе рэжысёр Валянціна Кулецкая. Мэта любога тэатральнага праекта — аншлавава. Калектыв — у пастаянных гастроллях, якія нязменна папаўняюць нашу пазабюджэтную скарбонку. Удасканальваць свае праграмы збіраецца і Школа эстэтычнага выхавання (таксама — пры гарадскім доме культуры), дзе цяпер займаюцца 95 дашкалятаў. І ўвогуле, ГДК, якім кіруе дасведчаная Тамара Воўк, — канцэнтруе ці не самыя цікавыя творчыя праекты. Прынамсі, работнікі культуры раёна прыязджаюць сюды і па досвед, і па веды...

У Літаратурным музеі Петруся Броўкі зладзілі кінапрагляд пад дэвізам "D.I.Y.". Саму імпрэзу я, прызнацца, прахварэла. Але не ўзабаве, сустрэўшыся з гаспадынямі паэтвай хаты, пагутарылі пра канцэпцыю невялікага музея наогул. Такім чынам, мае візаві — загадчык філіяла Наталля МІЗОН і малодшы навуковы супрацоўнік Таццяна ТКАЧОВА.

Аліна САЎЧАНКА

— Рух "Do It Yourself" ("Зрабі сам") каранямі сыходзіць у панк-культуру. Як Музей Петруся Броўкі далучыўся да такога кірунку?

Т.: — Для тых, хто нешта чуў пра D.I.Y., навіна пра падобную падзею ў дзяржмузеі выклікае, прынамсі, цікавасць. Я вырашыла трошкі зламаць стэрэатыпы, як гэта аднойчы зрабіў і сам Пятрусь Броўка: нарадзіўшыся ў беднай шматдзетнай вясковай сям'і, ён ужо ў дзевятнаццаці гадоў самастойна зрабіў сабе кар'еру. А чаму менавіта ў гэтых сценах прайшоў паказ, лёгка патлумачыць:

Канцэпцыя музея: нам не трэба станавіцца ДК, але...

Наталля МІЗОН, загадчык філіяла "Літаратурны музей Петруся Броўкі" Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры

D.I.Y. у музеі-кватэры

кіно і літаратура не так далёка адно ад аднаго. Вось у нас праходзіла выстаўка малюнкаў людзей з хваробай Альцгеймера, і фотавыстаўка, прысвечаная інтэлектуальным вандроўкам Іосфа Бродскага... Я да таго, што да літаратуры можна прыцягнуць увагу рознымі спосабамі.

— Якога кшталту публіка наведвала імпрэзу?

Т.: — Па-першае, хачу падзякаваць ініцыятарам — фестывалю "Cinema Perpetuum Mobile". Гэтыя людзі штогадова ладзяць форум кароткаметражнага кіно

■ **Наталля Мизон: "Лічу, што ў музей павінны прывесці дзяцей менавіта бацькі, а не настаўнікі ці іншыя людзі. У нас для гэтага распрацаваны праект "Усёй сям'ёй у музей", прычым кожны бок павінен хацець нешта атрымаць ад удзелу".**

пасля падобных праглядў. Ну а публіка была вельмі разнастайнай: ад тых жа панкаў, дарэчы, у чыстай вопратцы, насуперак стэрэатыпам, і інтэлігентных, да звычайных тыпажоў наведвальнікаў музея. Пустога месца ў нас не было, і гэта — перамога, якой быў бы рад і Броўка.

— Па якім прычыне абіраліся кароткаметражкі?

Т.: — Цікавілі тыя фільмы, што закраналі нейкія жыццёвыя моманты і нават праблемы. Тэматыка: гендэрныя пытанні, сэксізм — тое, што ў свеце стаіць "на алоўку". Новыя прагляды мы плануем на снежань і ў 2015 годзе.

— Як гаспадар гэтай кватэры ставіўся да кінамастацтва? На вашу думку, ці падтрымаў бы Броўка ініцыятывы падобнага кшталту ў прычыне?

Т.: — Ды па яго рамана "Калі зліваюцца рэкі" быў зняты фільм. Добра ставіўся, гэта ж такі сінтэз.

Таццяна ТКАЧОВА, малодшы навуковы супрацоўнік філіяла

Н.: — Мы задаём сабе гэтае пытанне...

Т.: — Трэба памятаць пра тое, што Броўка быў не толькі паэтам, але і грамадскім дзеячам. Думаю, ён не быў бы супраць таго, што мы заўважаем сацыяльныя праблемы, дапамагаем пачаткоўцам. Па сутнасці, ён як дэпутат займаўся тым жа. А зараз такі рух у культурнай прасторы, і мы можам уздзейнічаць на гэты працэс. Таму цяпер важна нават не прапагандаваць ці выхоўваць: публіка сама хоча быць крытыкам і ўдзельніцай, створцай.

Н.: — Мы паступова адыходзім ад класічных экскурсій і пераарыентаўваемся на музейна-педагагічныя заняткі. Часцей за ўсё чалавек ахвотна плаціць грошы за тое, каб быць саўдзельнікам: сухую інфармацыю лёгка здабыць самому. Музей пачаў супрацоўніцтва з замежнымі калегамі. У мінулым месяцы былі ў літаратурных музеях Рыгі, заключалі дамовы на наступныя гады. Адзіная наша праблема, што фонд — закрыты і пакуль няма фалёўнага захавальніка. Да 110-годдзя Броўкі налета плануем наладзіць працу з фондам.

— А што запазычылі ў музейным замежжы?

Н.: — З Захаду прыйшла тэндэнцыя аб'яднання літаратурных музеяў у адзіную структуру. Мы зараз таксама рухаемся ў гэтым кірунку. Нехта лічыць, што тое шкодзіць існаванню музея, нехта падтрымлівае... Карацей, мы на складаным шляху знаходзімся.

Што да досведу, дык у Літве, напрыклад, вялікая колькасць праектаў, але фінансуюцца толькі пэўная частка з іх. У іх больш гатовых канцэпцый. Ды іх праекты выбіраюцца не толькі па крытэрыях літаратурнасці, але і з пункта гледжання акупнасці. Замежныя ж літмузеі, як і мы, фінансуюцца не ў першую чаргу. Бо і літаратура як від мастацтва не вельмі запатрабавана. Таму трэба, каб дзяржава апекавалася намі найперш, бо мы здольны ажыццяўляць большую колькасць ініцыятыў...

— А як бачыце план па выпраўленні сітуацыі?

Н.: — Лічу, што ў музей павінны прывесці дзецей менавіта бацькі, а не настаўнікі ці іншыя людзі. У нас для гэтага распрацаваны праект "Усёй сям'ёй у музей", прычым кожны бок павінен хацець нешта атрымаць ад удзелу: скажам, бацькоў падтрымаць у жаданні бавіць час з дзецьмі і нават завулявана вучыць іх гэтаму, скажам так, мастацтву. Якім чынам? Можна, да прыкладу, выстаўляць дзіцячыя работы, і гэта будзе прыцягваць бацькоў як магніт. З нашага боку — выдатная падрыхтоўка, каб паказаць адрозныя музей, наладзіць, скажам, сустрэчу з пісьменнікам, які яшчэ і кнігу падпіша. Ёсць шанец, што дзіця прачытае яе, а можа, яшчэ і

— Не ва ўсіх музеях культурыецца такое трапяткое стаўленне да супрацоўнікаў... Крыху пра этыку. Дзе тая мяжа, баланс для супрацоўнікаў мемарыяльных музеяў, якія важна знайсці, каб не было, скажам так, несумяшчальнага побач з іменем класіка?

Н.: — Наша місія, якую музіц пацвярджаць кожны здзейснены праект, — папулярызацыя творчасці Петруся Броўкі, ды і літаратуры ўвогуле, бо мы з'яўляемся філіялам Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры. Урэшце, місія галаўнога музея таксама трансфармуецца, і мы яе нясем поруч са сваёй. Тыя мерапрыемствы, што мы ладзім, нясуць характар культурна-асветніцкі. Пры складанні іх плана адсочваем, што цікава грамадству, няхай тэмы не заўсёды звязаны наўпрост з іменем Броўкі. Мы заўважылі, што ў многіх людзей ёсць нейкае стэрэатыпнае меркаванне наконт музея, таму яны туды не ходзяць. Але зараз можна спачатку запрасіць на імпрэзу, а там і цікавасць да ўстановы з'явіцца. Мы стараемся прыцягнуць увагу да асобы Броўкі, сказаць, што ён — не толькі народны паэт і пісьменнік, але і грамадскі дзеяч. І ў многіх насамрэч змяняецца меркаванне наконт гэтага аўта-

разам з бацькамі. Я да таго, што сямейная публіка — выдатная: і для ўстановы, і для радзін, якой ёсць пра што вечарам пагаварыць, акрамя "Што паеў?" і "Што атрымаў у школе?".

— Ці складана весці дыялог з сучаснымі дзецьмі, якія храналагічна і ідэалагічна знаходзяцца далёка ад эпохі Броўкі?

Т.: — Як я тлумачу дзецям карысць ад энцыклапедыі, у складанні якіх прымаў удзел Броўка? Кажу ім, што ў 1960-я не было "гуглаў" і "яндэксаў", што адзінай інфармацыйнай базай, пошукавай сістэмай магла стаць толькі навуковая кніга. Нельга недаацэньваць тую працу, якую зрабіў Пятрусь Броўка ў гэтай галіне. Падаецца, дзеці тое разумеюць.

— У музеі мелася адбыцца яшчэ адна імпрэза?..

Т.: — На жаль, план сарваўся. Гэта была б лекцыя Барыса Прадхуі, вядомага ў краіне рэабілітолага: гэты "лікбез" на тэму, як паводзіць сябе на рабочым месцы, каб не нанесці шкоды арганізму. Работа музейшчыка — статьяная, таму трэба ведаць, як дыхаць, як сядзець, як спраўляцца з хандрой, — не зашкодзіць. Вось такія майстар-класы па стаўленні да самога сябе...

Акадэмія — філфаку

18 лістапада Філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта адзначаў сваё 75-годдзе. У рамках урачыстасцей падарункам ад Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі стала выступленне струннага квартэта.

Фота Юрыя ІВАНОВА

— Гэта мая мама вышывала з Магілёўшчыны. А гэты ручнік — з Гродзеншчыны, яго падарылі майму дзядулю па бацькавай лініі, калі ён вярнуўся з вайны, — пачынае свой аповед арганізатар суполкі Валянціна Іваноўская.

Невялічкі пакой у санаторыі “Беларусь” ператварыўся ў міні-музей. Апрача разнастайных антыкварных ды этнаграфічных прадметаў, тут захоўваюцца таксама і памятки пра амаль 25-гадовы шлях суполкі: дыпламы, фотаальбомы, запісы дзіцячага калектыву “Спадчына”...

На жаль, жывым пачуццю апошні не ўдасца: ансамбля, які двойчы выступіў на “Славянскім базары ў Віцебску”, шмат разоў выходзіў на іншыя пажылыя сцэны ў Беларусі, Літве і Польшчы, сёння ўжо не існуе. Бо, як вядома, дзеці маюць уласціваць станавіцца дарослымі. А “новай змены” не з’явілася: усе школы ў гарадку — цяпер літоўскія. Як падаецца, Друскінінкай чым далей тым больш становіцца манаэтнічнай. І каб “захаватца” ў гэтых варунках, трэба прыкладаць намаганні.

— Родам я з Расіі, але мае суайчыннікі тут надта вялікай актыўнасці не праяўляюць, — распавядае актыўная ўдзельніца “Спадчыны” Ірына Мудрова. — Таму далучылася да беларускай суполкі, і з часам настолькі ўвайшла ў гэты вір, што ён стаў неад’емнай часткай майго жыцця...

Самі ўдзельніцы “Спадчыны” займаюцца творчасцю хіба толькі “для душы”. Прыкладам, у тым самым пакойчыку рэгулярна ладзяцца майстар-класы з удзелам спецыяльна запрошаных беларускіх майстроў. Калі і с’яваюць, дык таксама толькі “для душы”, бо лічаць, што кожны мусіць рабіць сваю справу. Іх справа — арганізацыйная, папулярызатарская і, не пабаімся гэтага слова, менеджарская. Штогод у Друскінінкай ладзяцца Дні беларускай культуры. Летась у гарадской бібліятэцы прайшла выстаўка “Дарогай Якуба Коласа” з фондаў аднайменнага музея, а пералік аматарскіх калектываў з усёй Беларусі, якія паспелі выступіць у Друскінінках, папраўдзе ўражае. І ўсё гэта робіцца перадусім на асабістых, “вертыкальных” сувязях ды выключна на энтузіязме.

Прычым беларускія ансамблі ўдаецца прасоўваць не толькі на вузакпрофільныя імпрэзы “нацменшасці”, але таксама і на агульнагарадскія святы. У праграму аднаго з іх трапілі знакамітыя

Беларусы свету

Абставіны майго знаёмства з актывісткамі беларускай суполкі Друскінінкай ўжо самі па сабе красамоўны. Набралі мы літоўскай нумар, каб дамовіцца пра сустрэчу з імі цягам сёлетняга велатура “Гродзенскі трохкутнік”, і пачулі ў слухайку: “Дык а мы ў Мінску — на экскурсіі ў Музеі Якуба Коласа”. Музей той знаходзіцца амаль на супрацьрэдакцыі, таму грэх было туды не падбегчы... Для ўладальнікаў літоўскіх пашпартаў сёння адкрыты не раўнууючы ўвесь свет. Але замест Барселоны і Парыжа нашы суайчыннікі выбіраюць іншыя турмаршруты — на Радзіму. І не бачаць у гэтым абсалютна нічога здзіўнага. Не зважаючы на блізкасць беларускай мяжы (да Гродна — усяго 40 км), друскеніцкая суполка “Спадчына” не надта шматлікая: добра, калі некалькі дзясяткаў чалавек набярэцца. Тым не менш, галоўны спецыяліст упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры нашай краіны Людміла Лебедзь, якая аказала нам неацэнную аргадапамогу ў падрыхтоўцы велатура, настойліва парала завітаць у Друскінінкай. І шкадаваць пра тое не давлялося...

Ілья СВІРЫН

Наш “анклаў” у Друскінінкай

Міні-музей “Спадчыны”. Фота аўтара

“Вертыкальныя сувязі” і паўтары тысячы пельменяў

■ Запытаўся: ці ёсць візавая падтрымка для культурных “пілігрымак” землякоў? У адказ пачуў: Візы — платныя, на агульнай аснове... Але суседнія краіны розніцу адчуваюць. Там суайчыннікі з беларускімі пашпартамі за “свае” візы не плацяць ды ў чэргах не стаяць.

“Лялечкі” з Абухава. Раней Заслужаны дзіцячы калектыв ужо выступіў у Друскінінках на Днях беларускай культуры, і публіцы ён, пэўна, добра запомніўся.

— І вось, уявіце сітуацыю: на сцэне адбывалася дзея, але плячоўка перад ёй — амаль пустая, бо глядачы аддавалі перавагу размешчаным па перыметры яткам, — распавядае Валянціна Іваноўская. — Што душой крывіць: так часта бывае на гарадскіх святах... Але як толькі вядучы аб’явіў “Лялечак” — раптам такі тлум усчаўся! Усе пакідалі свае шашлык і рынуліся бліжэй да сцэны...

Юныя танцоры з-пад Гродна выступалі на святах у Друскінінках неаднойчы. Палюбіліся мясцовай публіцы і іншыя калектывы: “Гарадніца” з Гродна, “Ніва” з Верцялішак, “Крыжачок” з Мінска... Апошні добра пасябраваў з тамтэйшым ансамблем “Кадагіс” ды запрасіў яго на Беларусь. Вядома, каб запрасіць ды прыняць вялікі калектыв, патрэбны немалыя сродкі. Здабы-

ваюцца яны “са свету па ніццы”. Сякія-такія грошы на гэтую дзейнасць дае муніцыпалітэт, ёсць дамоўленасць з санаторыем “Беларусь” аб размяшчэнні артыстаў па льготных тарыфах. Сёе-тое — і ўласным коштам. Скажам, у лепшыя для эканомікі Літвы часы адна з удзельніц “Спадчыны” асабіста нарабіла пельменяў на ўвесь аўтобус прыезджых артыстаў. Спатрэбілася недзе паўтары тысячы штук!..

Прасякнуўшыся імгэтам руплівіцы, я падумаў, што іх праца магла б быць і больш эфектыўнай — пры наўнасці мэтанакіраванай падтрымкі з беларускага боку. Яе канкрэтны алгарытм нават і вынаходзіць неабавязкова. Прыкладам, арганізатар імпрэзы, які хоча запрасіць у сваю краіну нейкі польскі калектыв, можа звярнуцца па грант у адзін з некалькіх фондаў, што напаяняюцца з дзяржбюджэту Польшчы. У нас звяртацца асабліва няма куды.

Тым больш, у дадзеным выпадку для такой падтрымкі, як падаецца, існуюць дадатковыя магчымасці, дый матывацыі. Бо папулярываць нашу культуру тут даводзіцца не толькі для літоўцаў... Беларусь мае ў Друскінінкай свой “анклаў” — у выглядзе аднайменнага санаторыя. У час распаду СССР і характэрнага для той пары перадылу маёмасці яго лёс вырашыўся не без удзелу тэўшых беларусаў — ён стаў уласнасцю нашай краіны. Цяпер большасць актывістаў “Спадчыны” працуе ў школе санаторыя, прызначанай для беларускай дзятвы, якая прыязджае адпачываць.

— Абавязкова праводжу ўрок этнаграфічнай куткі, зразуメラ ж, па-беларуску, — распавядае Валянціна Іваноўская. — І ў вучняў літаральна на вачах змяняецца стаўленне да нашай мовы ды спадчыны...

Суполка “Спадчына” выступіла з прапановай стварыць у старэнькім будынку на тэрыторыі “Беларусі” выставачную залу. Дырэктар Музея Якуба Коласа Зінаіда Камароўская паабяцала дапамогу ў афармленні мемарыяльнага пакоя класіка. Дый той жа этнаграфічны куток было б дзе разгарнуць... З аўдыторыяй праблем бы не ўзнікала, бо заездзі ў санаторыі — раз на 24 дні. Прычым Валянціна Іваноўская ўпэўнена, што наведвалі б гэтую залу і мясцовыя жыхары:

— У Друскінінкай бракуе такіх пляцовак, і таму санаторыі мог бы здаваць яе ў арэнду альбо прымаць нейкія “небеларускія” выстаўкі, адпаведна, была б нагода заявіць пра сваю прысутнасць...

На жаль, з тым праектам пакуль “нешта не склалася”, а будынка таго наогул “няма ў жывых”. Але няўдачы тут не бянтэжаць — жыццё працягваецца.

За гарбатай актывісткі абмяркоўваюць планы, у тым ліку — і экскурсіі на Беларусь. Такія выправы заўсёды задзіночаюць, натхняюць, дамагаюць кантактамі...

Перапыніў іх, каб запытацца: ці ёсць візавая падтрымка для культурных “пілігрымак”? У адказ пачуў: можа, пра гэта не трэба пісаць? Бо візы ж — платныя, на агульнай аснове... Маўляў, якая розніца: беларус ты ці не, па салярку ты едзеш ці ў музей?.. Упэўнены ў адваротным: узнімаць гэтую балючую тэму трэба абавязкова! Ужо хаця б таму, што суседнія краіны такую розніцу адчуваюць. Іх суайчыннікі з беларускімі пашпартамі за “свае” візы не плацяць ды ў чэргах не стаяць.

...Тым не менш, удзельніцы “Спадчыны” ні на каго не крыўдзяцца і нічога не патрабуюць. Як і многія іншыя рупліўцы з розных куткоў свету, яны па меры сіл і магчымасцей робяць сваю справу: падтрымліваюць агменьчык беларушчыны. Але добра было б падкінуць у яго паленца...

Што ў вас новага?

Перамогі — у Сеціва

Дзіцячая школа мастацтваў аграгарадка “Індур” Гродзенскага раёна

— Раён наш у вобласці — перадавы. Таму часта сустракаем розныя дэлегацыі, — адзначае дырэктар установы Алег КАЗЛОЎСКІ. — Вось і днямі прадстаўнікі Міністэрства фінансаў прысутнічалі на канцэрце, які мы давалі ў аграгарадку “Адэльск” (у нашай школе — тры філіялы, адзін з іх — у гэтай вёсцы).

Яўген РАГІН

Нічога здзіўнага ў словах Алега Казлоўскага: асобныя сельскія ўстановы вобласці аснашчаны лепш за гарадскія. Дарэчы, у Адэльску прайшло чарговае брэндавае мерапрыемства — свята млынароў. У іншых паселішчах праходзяць імпрэзы, прысвечаныя бульбе, ляльцы. Апрача Адэльска філіялы школы знаходзяцца ў Капцёўцы і Луцкаўлянах. З мінулага года рашэннем аблвыканкама для музычных школ рэгіёна было ўстаноўлена, што 5 працэнтаў ад бюджэтнага фінансавання накіроўваецца на набыццё інструментаў.

— У раёне — сем школ, — доўжыць Казлоўскі. — На іх забеспячэнне пайшло больш за 400 мільёнаў рублёў. Мы асвоілі 120 мільёнаў. Маём вучэбныя і канцэртныя баяны ды акардэоны, новыя цымбалы, скрыпкі...

■ І ў школе, і ў філіялах навучаецца сто дзяцей. Для іх больш эфектыўнага навучання мне прапанавалі яшчэ адзін стацыянарны камп’ютар. Я адмовіўся, бо патрэба ёсць толькі ў ноўтбуку, што забяспечыць мабільнасць педагога, які, да прыкладу, выкладае ў базавай установе, а потым — і ў філіяле... З’явіліся новыя праграмы для трэнажу музычных ведаў, якія дзеці ўстанаўліваюць з дапамогай настаўніка на ўласных планшэтах. З гэтай нагоды няма праблем і з нотнай бібліятэкай.

■ Бягучы рамонт будынка правялі летась. Капітальны быў у 2007-м, калі вёска стала аграгарадком.

■ Другі год запар выкарыстоўваем новую форму ўдзелу ў конкурсах і асацыяцыйных музычных педагогаў. Запісваем відэа з выступленнямі, выкладваем у Сеціва. Конкурс праходзіць у Сербіі, удзельнікі з 22 краін. Штараз нашы вучні атрымліваюць дыпламы. За ўдзел у віртуальным спаборніцтве ўступны ўнёсак складае 30 еўра, за паездку за мяжу бацькам неабходна выплаціць па 300. Эканомім...

■ Адрзел ініцыяваў, а мы ўзяліся за выкананне так званых музычных рэканструкцый. Да прыкладу, для балю XIX стагоддзя сабралі інструментальны квартэт скрыпачоў. Такія дзеі прыцягваюць публіку. Ад процілеглага з’явілася думка: на канцэртах-лекцыях для вучняў паказаць сучасныя інтэрпрэтацыі класікі.

■ За апошні час у нашай сярэдняй школе ўдвай зменшыўся лік вучняў. Складаная дэмаграфія ўплывае і на тое, каб распрацоўваць новыя формы навучання, хоць набор у ДШМ вядзём на конкурснай аснове. Праз платнае падрыхтоўчае аддзяленне (у тым ліку — і ў філіялах) адбіраем здатных ды таленавітых. Упор робім на эстэтычнае выхаванне і максімальную занятасць дзяцей. І перспектыва — захаванне ды прымножыць напрацаванае...

■ Кажа эксперт

Уладзімір ЦЯРЭНЦЕЎ, намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама:

— Мы вельмі актыўна працуем з нашымі замежнымі суайчыннікамі. Віцебшчына, як вядома, — вобласць фестывальная. І гэта таксама спрыяе нашым творчым стасункам.

Пад час фестывалю “Славянскі базар у Віцебску”, “Звіняць цымбалы і гармонік” у Паставах, “Дняпроўскія галасы” ў Дуброўне, “Браслаўскія зарніцы” мы пастаянна бачым і самадзейныя калектывы, і проста гасцей — нашых землякоў, што жывуць цяпер у замежжы. Так атрымалася, што найбольш кантактаў у нас з беларусамі, якія пераехалі калісьці ў Прыбалтыку.

Такія сустрэчы дапамагаюць усвядоміць, што ў зямляцтва няма межаў, а наша нацыянальная культура даўно стала неад’емнай часткай культуры сусветнай...

■ Хэдлайн рэгіёна

Некалькі гадоў таму, пад час Дзён беларускай культуры ў Санкт-Пецярбургу, пераkanaўся, што важкую частку гасцей, якія завіталі на мерапрыемствы ў розных кутках горада, склалі нашы суайчыннікі. Яны аддзячалі сувенірамі, а настаўніцы павета млялі, што выклікалі на свята калег з Беларусі і такія стасункі — сталья. Настальгія — хвароба балючая, але ў яе ёсць эфектыўныя лекі — трывалае сяброўства.

Яўген РАГІН

Капісці, праглядаючы архівы, я быў вельмі здзіўлены тым, з якім імгэтам Інбелкульт у 1920-х клапаціўся пра стан беларускіх школак не толькі ў бліжэй Смаленску, але і за Уралам. Да беларускіх суполак выязджалі цэлыя дэлегацыі, везлі літаратуру, падручнікі, сцэнічныя касцюмы, аказвалі метадычную дапамогу і наладжвалі стасункі з мясцовым кіраўніцтвам...

Таго Інбелкульты няма. Стасункі з суайчыннікамі цяпер падтрымліваюць аддзелы райвыканкамаў, у першую чаргу — тыя, што знаходзяцца непдалёк ад мяжы. Аб’ядноўвае нашых тэўшых ды нашых замежных не толькі мова, але і культура: творчыя праекты, скіраваныя на ўмацаванне сяброўства. Прынамсі, так павінна быць.

"Зорныя войны" ў бібліятэцы Блумінгтана (ЗША).

Здымкі серыяла ў бібліятэцы Меццакароне (Італія).

Дзіцячая імпрэза ў бібліятэцы-вагоне ў Санцыяга (Чылі).

Бібліятэкары ва ўстанове пасёлка Харагаулі (Грузія).

Асабняк, вагон, музей і "Зорныя войны"

Спісам замежных бібліятэк, якія здзівілі цікавосткамі ў дзейнасці, мы папрасілі падзяліцца нашай сталую аўтарку з Барысава. Мо прыклады, прыведзеныя ёй, пададуцца навацыямі і для вашай установы? А магчыма, такія формы практыкуецца даўно? Пішыце! А таксама дасылайце свае рэйтынгі: спісы (не абавязкова восем пунктаў, як цяпер) па дамах рамёстваў, школах мастацтваў і музычных школах, музеях ды галерэях, дамах культуры і бібліятэках.

Працуюць валанцёры

Публічная бібліятэка ў брытанскім Ньюкасле з насельніцтвам крыху больш за 7 000 жы-

Топ-8 бібліятэк, якія здзівілі бібліятэкара

Т Э К С Т

Алена КАПЫТОК,

вядучы метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя І.Х. Каладзева, аўтар блога "Сельская бібліятэка"

ці чалавек і сціплыя два пункты выдачы. Так, бібліятэка, актыўна працуючы і з мясцовай супольнасцю, і з творчымі саюзамі, стала месцам здымак італьянскага тэлесерыяла "Сезоны".

Занятасць бібліятэкараў

Цэнтральная бібліятэка грузінскага пасёлка Харагаулі, адкрытая ў 1932 годзе, абслугоўвае аднайменны муніцыпалітэт, дзе пражывае ўсяго крыху больш за 2 000 чалавек. Але ўстанова прымае ўдзел у праекце "Ад-укацыя, інфармацыя і занятасць бібліятэкараў — выклік сучасна-

му грамадству". Праект фінансуецца сумесна з польскім Міністэрствам замежных спраў.

Вагон — па акцыі

Публічная бібліятэка-вагон у камуне Пудаўэль чылійскай сталіцы Санцыяга была адкрыта ў рамках праекта "Кніжны фонд" у 1998 годзе. Працуючы 30 гадзін на тыдзень, установа мае ў зоне абслугоўвання больш як 237 000 жыхароў горада. Можна пераканацца, што Шоу казачных герояў у рамках Міжнароднага дня кнігі нескладана яскрава правесці і... Так, у вагоне!..

Асабняк і кіно

Публічная бібліятэка ў італьянскай Меццакароне з 5 000 жыхароў была адкрыта ў 1972-м, а дзесяцігоддзе таму яна пераехала ў асабняк барона Крыстані. Нечаканы паварот падзей, беручы пад увагу працу цягам 32 гадзін на тыдзень, персанал з пя-

Знак і калона

ФОТОФАКТ

Пад час Абласнога фестывалю-кірмашу працаўнікоў вёскі "Дажынкi-2014" на новай плошчы ў Слоніме 14 лістапада каля будынкаў райвыканкама і Цэнтра культуры быў адкрыты знак "Герб горада". Гэты герб нагадаў слоніміцам пра гетмана Вялікага Княства Літоўскага, слонімскага старасту Льва Сапегу. Пад гербам на знаку наступны тэкст: "1252 — заснаванне горада, 1531 — атрымаў Магдэбургскае права, 1591 — зацверджаны герб". Праўда, многіх жыхароў здзівіла дата заснавання горада, бо Слонімі, як яны лічаць, значна старэйшы: пад 1252-м ён упершыню згадваецца ў Іпацьеўскім летапісе, але слонімска палі ўжо прыгаданы (а значыць, горад ужо існаваў) пад 1036 — 1040 гадамі, дзе кіеўскі князь Яраслаў Уладзіміравіч спаткаўся з ліцвінамі... Таму на цудоўным помніку павінен, відаць, быць быць тэкст: "1252 — першая згадка ў Іпацьеўскім летапісе". А каля будынка Слонімскага драматычнага тэатра тым жа днём з'явілася мармуровая калона з нагоды адкрыцця будынка, якую ўстанавілі ля ўвахода ва ўстанову. Калона — падарунак мясцовай фірмы. Дарэчы, дзякуючы яе дырэктару Уладзіміру Вількіцкаму і мясцоваму скульптару Леаніду Богдану сёлета на адной са сцен будынка тэатра ўстанавілі мемарыяльную шыльду, прысвечаную старасту слонімскаму Міхалу Казіміру Агінскаму...

Сяргей ЧЫГРЫН / Слонімі / Фота аўтара

Культурныя сувязі паміж Беларуссю і Чэхіяй склаўся даўно. Ля вытокаў гэтых трывалых ды плённых стасункаў стаяў Францыск Скарына, які значную частку свайго жыцця (так склаўся!) пражыў менавіта ў Празе, дзе і надрукаваў у 1517 — 1519 гадах амаль 20 кніг.

ЧЭХІЯ

У 2012-м у Празе быў рэалізаваны праект "Францыск Скарына ў Еўропе". Тады ў адным з сабораў чэшскай сталіцы прайшлі два канцэрты арганнай музыкі. У іх бралі ўдзел асобы, вядомыя ў беларускім мастацтве, — арганістка Ксенія Пагарэлая, спявачка Ганна Бяляева (сапрапа) і кампазітар Ганна Кароткіна.

А сёлета ў кастрычніку ў горадзе Брно, у самым

Па версіі аргана Лучанок і Манюшка — у Брно

старадаўнім касцёле краіны, адбыўся канцэрт духоўнай музыкі. У ім побач з творамі класікаў мінулых вякоў — Іагана-Себастьяна Баха, Д.Букстэхудэ, Дж.Пэргалезі, Станіслава Манюшкі — гучалі і сачыненні сучасных беларускіх кампазітараў Ігара Лучанка і Ганны Кароткінай. Праграма, якая доўжылася амаль паўтары гадзіны, складалася з сачыненняў для аргана сола і вакальных нумароў у суправаджэнні гэтага інструмента. Цікава, што ў адзін вечар выконваліся два опусы з адной і той жа назвай. Калі "Ave Maria" Лучанка шырока вядомая, дык "Ave Maria" Кароткінай стала прэм'ерай. Гэтыя творы выконвалі арганістка Ка-

На здымку (злева направа): спявачка Ірына Кучынская, арганістка Кацярына Нікалаева, кампазітар Ганна Кароткіна.

цярына Нікалаева і спявачка Ірына Кучынская.

Майстэрствам абедзвюх артыстак невыпадкова былі захоплены чэшскія слухачы. Кацярына Нікалаева — лаўрэат IX Міжнароднага конкурсу-фестывалю арганнай музыкі. Ірына Кучынская набыла вакальную адукацыю ў Пецярбургу, стажыравалася ў знакамітай Марыінцы. З'яўляецца лаўрэатам міжнароднага конкурсу Ізабелы Юр'евай, які ладзіцца ў Эстоніі. Пэўны час была салістка Беларускага музычнага тэатра, а цяпер з'яўляецца стажорам у нашай Нацыянальнай оперы. Калі канцэрт, складзены з твораў арганнай і вакальнай музыкі, выконваецца ў кульравым будынку, гэта заўсёды надае сачыненню асаблівы сэнс і прыгажосць. Агульнавядома, якую выдатную акустыку маюць саборы эпохі барока. Прыгажосць іх інтэр'ераў, багацце роспі-

саў, ляпніны, скульптурных аздабленняў, настройвае слухачоў і выканаўцаў на ўзвышаны лад.

Паколькі праект быў ажыццёўлены з дапамогай Пасольства Беларусі ў Чэхіі, Каардынацыйнай рады расійскіх суайчыннікаў у Чэшскай Рэспубліцы і Рускага культурна-асветніцкага таварыства ў Маравіі, на канцэрце прысутнічалі чэхі, славакі, беларусы, рускія, украінцы. Праект зацікавіў і прадстаўнікоў фірмы, якая вырабляе і ўстанаўлівае арганы ў кульравым будынкух ды філарманічных залах.

"Ідэя падобных канцэртаў — паказаць Беларусь у кантэксце еўрапейскай культуры, пераканаць слухачоў у тым, што наша арганная музыка мае даўнія і глыбокія еўрапейскія карані", — кажа кампазітар Ганна Кароткіна, аўтар ідэі канцэрта, якая і ўзначальвала культурна-музычную вандручку.

Таццяна МІХАЙЛАВА

Пад выглядам правядзення рэстаўрацыйных работ у мясцовай царкве Мазалёў арганізаваў склад зброі і "кропку" для сустрэч з сувязнымі партызанскіх атрадаў. У гэтай справе яму дапамагалі мастакі Георгій Джумкоў і Васіль Капыценка. Такім чынам, жыллё Мазалёвых у Рудні стала важным канспіратыўным цэнтрам, дзе збіраліся падпольшчыкі, каб падрыхтаваць чарговую дыверсію.

Сам Аляксандр Мазалёў, выдатны рысавальшчык, вырабляў фальшывыя пячаткі нямецкай камендатуры, падрабляў аўсвайсы і праязныя дакументы, пры дапамозе якіх удавалася вырастоўваць з фашыскай няволі шмат савецкіх грамадзян. Разам з Ганнай Сяргеёўнай па даручэнні падпольнай арганізацыі дастаўляў звесткі пра размяшчэнне фашысцкіх апорных пунктаў і гарнізонаў, вёў агітацыйную работу сярод насельніцтва, расклеіваў лістоўкі, здабываў выбуховую і зброю для партызан, садзейнічаў адыходу ў партызанскія атрады ваеннапалонных, якім удавалася ўцячы з канцлагераў... Асобная роля дасталася Ганне Сяргеёўне: яна даставала медыкаменты, вельмі неабходныя для параненых і хворых народных мсціўцаў...

Але 22 лістапада 1942-га ў выніку здрады аднаго з сувязных падпольная арганізацыя была раскрыта. Усіх патрыётаў арыштавалі і кінулі спачатку ў лагер Гранкі, потым — у смаленскую турму СД. Мазалёва і яго няшчасных сяброў там пратрымалі больш за дзевяць месяцаў. Пасля жорсткіх здзекаў звыш дваццаці чалавек расстралялі. Сярод загінулых быў і 19-гадовы Васіль Капыценка, нядаўні студэнт Віцебскага мастацкага вучылішча, вучань Аляксандра Мазалёва. У Смаленскім гістарычным музеі захоўваюцца некалькі работ маладога мастака, у тым ліку "Аўтапартрэт", створаны незадоўга да яго арышту, і накід пажылой жанчыны, пад якім — аўтарскі надпіс: "...42. Рудня. Турма..."

З аўтабіяграфіі А.Мазалёва: "...У час вядзення следства ў засценках смаленскай СД я, як і іншыя мае таварышы, падвяргаўся фізічным і псіхалагічным здзекам. Каб зламіць маю волю, двойчы вывозілі ноччу ў смаленскія равы на расстрэл. Прымушвалі распрацаваць, я ўжо адчуваў каля патыліцы халоднае дула пісталета... Потым раптам загадвалі апрануцца і везлі зноў у турму, дзе працягвалі жорстка дапытваць і біць..."

Але фашыстам не ўдалося зламіць волю падпольшчыка. За недастатковасцю рэальных доказаў Аляксандра Пятровіча не расстралялі — перавялі ў віцебскі канцлагер, так званы Пятый полк (да вайны на тым месцы быў размешчаны 5-ы чыгуначны полк). На яго тэрыторыі знаходзілася два лагеры: адзін — для ваеннапалонных, другі — для грамадзянскага насельніцтва. Але напрыканцы 1943-га лагер стаў агульным. З 150 тысяч вязняў, якія прайшлі яго,

...Мастак у аўтабіяграфіі піша: "...У катэгорыю мабілізаваных першай чаргі не трапіў у сувязі з сапсаваным станам кісці правай рукі, а тагачасная цяжкая хвароба жонкі Ганны Сяргеёўны не дала магчымасць своечасова эвакуіравацца, і такім чынам мы засталіся на тэрыторыі, акупаванай немцамі. Пытанне "Што рабіць?" не стаяла: канешне ж, змагацца з лютымі ворагам!.. Працавалі я і мая жонка на карысць Чырвонай арміі, на карысць партызанскіх атрадаў, якія змагаліся ў нашым краі... Мы ўвайшлі ў склад Руднянскай падпольнай патрыятычнай арганізацыі, якой кіраваў Уладзімір Марын і якая спачатку налічвала 32 чалавекі. Яна дзейнічала ад партызанскага палка будучага Героя Савецкага Саюза Грышына ды разведаддзела 4-й Ударнай арміі і была цесна звязана з партызанамі Міная Піліпавіча Шмырова. Коротка кажучы, наша кватэра была канспіратыўна-явачнай руднянскіх падпольшчыкаў..."

Барыс КРЭПАК

100 тысяч загінулі, астатніх пагналі ў Германію ды Чэхаславакію. Мазалёву і тут шанцавала: у маі 1944 года яго, у ліку некалькіх тысяч вязняў, фашысты імкнуліся перавесці ў свой тыл, у іншы лагер, але своечасова падаспелі часці Чырвонай арміі, якія і вызвалілі асуджаных на смерць людзей...

А што да ягонай жонкі, то Ганну Сяргеёўну пасля арышту і допытаў адправілі спачатку ў канцлагер Майданек, потым — у Асвенцым. Але пры перавозцы з аднаго лагера ў другі ёй удалося ўцячы, і пасля доўгіх ліхтун яна выйшла да сваіх. А з мужам сустрэлася толькі пасля вайны. Аляксандр Пятровіч пасля вызвалення і адпаведнай праверкі органамі НКВС на пачатку чэрвеня быў залічаны паліцыйным ваенкаматам у рады дзеючай Чырвонай арміі і працягваў змагацца з ворагам...

Але ваяваць яму давалося нядоўга. Неўзабаве ў баі пры вызваленні Каўнаса ён быў цяжка паранены ў галаву. Пасля гадовага лячэння ў шпіталях гвардыі радавы Аляксандр Мазалёў быў дэмабілізаваны са зняццем з воінскага ўліку. У 1945-м атрымаў медаль "Партызану Айчыннай вайны", але да канца жыцця заставаўся інвалідам другой групы. Больш за тое, яго пастаянна мучыў галаўны боль, часам проста нясцерпны. Я быў таму сведкам: пару разоў з-за гэтых пакут нашы сустрэчы адкладваліся да лепшых часоў... У адной са сваіх запісаў, знойдзеных у мастака пасля смерці, ён пісаў: "...У мяне пастаянна баліць галава. Рукі перастаюць слухацца маіх загадаў. Я адчуваю, што здаю адну пазіцыю за другой..."

Але пра ўсё гэта мастак нікому не казаў. Так, калінікі горка махне рукой: маўляў, нічога страшнага, пройдзе, і не трэба звяртаць увагу на яго персону. Ён пакутаваў, але працаваў. Не пераставаў пісаць з натуры, нават не выходзячы са сваёй майстэрні. Пледзячы ў акно, маляваў прыгожыя, трывалыя, добра скампанаваныя пейзажы. А потым пераходзіў на нацюрморты; асабліва любіў рысаваць яблыкі...

...Пасля Перамогі Мазалёў усё ж знайшоў у сабе сілы зноў узяцца за пэндзлі, фарбы і алоўкі. Некаторы час жыў у Рудні. Потым, праз год, пераехаў на пастаяннае жыллё ў Мінск ды пася-

Што вы ведаеце пра Аляксандра Мазалёва?

"Мяне двойчы вывозілі на расстрэл..."

Аляксандр Мазалёў у 1930-я. / Фота даспаў у рэдакцыю мастак Ігар Бархаткоў

Аляксандр Мазалёў. "На канікулах".

Пачатак аповеду пра Аляксандра Мазалёва — у "К" № 45. Сёння — працяг эсэ Барыса Крэпака.

ліўся разам з жонкай у доме № 66 на вуліцы Усходняй. Стары ягоны сябра па Віцебску Леў Маркавіч Лейтман запрасіў яго на выкладчыцкую работу ў толькі што адкрытае Мінскае мастацкае вучылішча. Запрашэнне Мазалёў з удзячнасцю прыняў, бо, па-першае, педагогічны досвед у яго быў ужо даволі калег-педагогаў тут працавалі і ягоныя знаёмыя А.Бембель, У.Хрусталёў, П.Раманоўскі. Пачалася напружаная творчая работа...

У 1949 годзе Аляксандр Пятровіч выступае на рэ-

спубліканскай выстаўцы з цікавымі графічнымі аркушамі пра вайну, пра перажытае — "Зверствы фашыстаў". Потым узнікаюць іншыя апаўдальныя творы пра нядаўнія старонкі Вялікай Айчыннай: "Партызаны прыйшлі", "Атака чырвонагвардзейцаў", "Палон. 1941 год", "Сувязіст", "У разведцы", "Допыт партызана" і шмат чужоўных накідаў, замалёвак ды эцюдаў.

Скажам, вельмі цікавы аркуш "Разгром нямецкага гарнізона". Ідуць у атаку партызаны. Іхнія невялікія фігуры выразна выдзяляюцца на фоне белага

снегу. Складаныя ракурсы робяць іх крыху гіпербалізаванымі, але, відаць, толькі ў такім увасабленні можна перадаць імклівую дынаміку бою. Байцы апрануты вельмі страката. А вось побач з партызанамі ў вайсковым шынялі ідзе ў атаку былы ваенны марак. І гэта надзвычай сімвалічна: партызанская барацьба сабрала прадстаўнікоў усіх родаў войска, якія трапілі ў палон, а затым уліліся ў партызанскія атрады ды брыгады...

У 1956 годзе Аляксандр Пятровіч прыступае да працы алоўкам і вуглём над эскізам кампазіцыі "У партызанскім штабе Бацькі Міная". Ён быў асабіста знаёмы з легендарным беларускім камбрыгам, заснавальнікам партызанскага руху на Віцебшчыне, і вельмі паважаў яго як сапраўднага патрыёта і чалавека вялікай душы. Мастак вырашыў паказаць яго ў баявой абстаноўцы, у партызанскім штабе, які размяшчаўся ў памяшканні вясковай школы. Характэрныя атрыбуты інтэр'ера — драўляныя парты і грубка ў левым куце — нагадваюць пра тое, што яшчэ зусім нядаўна тут віравала мірнае школьнае жыццё. Цяпер жа на партах у надзвычай маляўнічых позах размясціліся партызанскія камандзіры, сярод якіх, магчыма, ёсць бацькі ці старэйшыя браты тых самых школьнікаў, што нядаўна сядзелі вось за гэтымі партамі... У самым цэнтры групы — Міная Піліпавіч Шмыроў, камандзір 1-й Беларускай партызанскай брыгады. Перад ім на падлозе — стратэгічная карта. Цьмянае святло газоўкі вырывае з цемры суровыя твары партызан. Бацька Міная шырокім жэстам рукі запрашае іх да ўдзелу ў распрацоўцы плана чарговай буйной стратэгічнай аперацыі...

Захавалася шмат падрыхтоўчых малюнкаў да гэтага твора. Напрыклад, "Партызан з аўтаматам": моцна збітая фігура ў кароткай ватуўцы і кубанцы, што пазаліхвацку з'ехала на патыліцу. "Партызан ля печы": у надзвычай падыгнутай постаці партызана адчуваюцца рашучасць і дысцыплінаванасць — рысы, якія набыты ў часе працяглых баёў ды паходаў. І разам з тым — нейкая зухаватасць ва ўсім абліччы... "Камандзір над картай": вельмі складаны ракурс, упэўненая пастава, суровы стомлены твар. З-пад насупленых броваў глядзяць вострыя, учэпістыя вочы чалавека, які прывык усё рабіць вельмі памяркоўна і трывала, без лішняй мітусні ды паспешлівасці...

Увесь графічны аркуш "У партызанскім штабе Бацькі Міная" выкананы ў складанай тэхніцы вугалем у спалучэнні з чорнай акварэллю. Чорную акварэль Аляксандр Пятровіч любіў асабліва. І хаця на Усебеларускай мастацкай выстаўцы 1957 года графічны варыянт кампазіцыі атрымаў шырокае прызнанне глядачоў і прэсы, аўтар не задаволіўся творам...

(Заканчэнне будзе.)

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст."
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

Выстаўкі:
■ Вываўка "Эдо. Сталіца і эпоха. Японская гравюра ўкіё-э XVIII — XIX стст. са збору Дзяржаўнага Эрмітажа" — да 20 снежня.
■ Вываўка "Выратаваны каштоўнасці" — да 12 лютага 2015 года.
■ Вываўка заходнеўрапейскай моды кан. XIX — пач. XX стст. са збору Ігара Сурмачэўскага "BELLE EROUQUE" — да 1 снежня 2015 года.
■ Вываўка **слупкіх паясоў** са збору Нацыянальнага музея ў Варшаве — да 6 красавіка 2015 года.
■ Вываўка, прысвечаная 75-годдзю музея, — "Мастацтва рэстаўрацыі. Магія майстэрства" — да 12 лютага 2015 года.

Арт-кафэ музея
■ Вываўка работ Аляксея Несцерава "Агмень" — да 24 лістапада.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Вываўка:
■ Вываўка "Самабытныя вобразы сучаснасці" — да 25 лістапада.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛІНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ
г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 00 05.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

■ **22** — "Хаваншчына" (опера ў 3-х дзеях) М.Мусаргскага.
■ **23** — "Церам-Церамок" (опера ў 2-х дзеях) І.Польскага. Пачатак а 12-й.
■ **23** — "Яўгеній Анегін" (опера ў 3-х дзеях) П.Чайкоўскага. Пачатак а 19-й.
■ **25** — "Тоска" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Пучыні.
■ **26** — "Іаланта" (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **27** — "Вітаўт" (балет у 2-х дзеях) В.Кузняцова (Нацыянальная тэатральная прэмія). Пачатак а 19-й.
■ **27** — "Verdi sempre Verdi" — Музычныя вечары ў Вялікім (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай). Пачатак у 19.30.
■ **28** — "Мадам Батэрфляй" (опера ў

■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."
Вываўкі:
■ Вываўка "Музей шакаладу "Nikolya" — да сакавіка 2015 года.
■ Вываўка "Музей ёланных цацак" — да 15 лютага 2015 года.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДА РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
Экспазіцыі:
■ "Мінск губернскай ў кан. XIX — пач. XX стст."
■ "ІЗ'езд РСДРП у асобах".
■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
■ "Гісторыя Дома-музея ІЗ'езда РСДРП".
Вываўкі:
■ "Васковыя фігуры" і "Аўто на далоні" — да 15 студзеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вываўка "Гісторыя і сучаснасць беларускага хакея".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
Вываўка:
■ "Экзатычны мір" — да чэрвеня 2015 года.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А.
Тэл.: 237 46 94.
■ Вываўка "Велізарныя цмокі" — да 15 студзеня 2015 года.

г. Мінск, пр. Ракасоўскага, 151/1.
Тэл.: 291 99 51.
Экспазіцыі:
■ "Жывёльны свет Беларусі ў сезоннай дынаміцы".
■ "Калеводныя жывёлы".
■ "Птушкі нашага горада".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
■ "Беларуская музычная культура XX ст."
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
Вываўка:
■ Вываўка "45-ы сезон у Музычным тэатры" — да 30 лістапада.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Свардлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:
■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".
Вываўка:
■ "Alma Mater & Cinema" — да 29 лістапада.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вываўка "Настаўнік і вучань".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл: 327 11 66; 203 07 92.
■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вываўка "Вялікая і забытая", прысвечаная Першай сусветнай вайне, — да 18 студзеня 2015 года.
■ Вываўка люлек "Прадмет годнага адпачынку" — да 1 снежня.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект "Крочам у школу разам з Коласам".
Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (Дзень нараджэння ў музеі).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяселля — у музей!" (па папярэдняй дамоўленасці).
■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
Вываўка:
■ Вываўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Данілы Канстанцінавіча Міцкевіча, "І бачу пройдзеныя далі" — да 1 снежня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.

Тэл.: 327 78 66.
Экспазіцыя:
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папарацка-кветкі", "Вячоркі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
■ "Калядкі ў Купалавым доме" — з 20 снежня да 6 студзеня (абавязковы папярэдні запіс).
Вываўка:
■ Вываўка з нагоды 70-годдзя Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імені Янкі Купалы — "Ідзе на змену змена..." — да 16 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

■ Вываўка скульптуры Уладзіміра Жбанова "Ад мяне" — да 31 мая 2015 года.
■ Вываўка "Мінск на старых паштоўках".

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:
■ "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
Вываўкі:
■ Вываўка твораў Мікалая Чурабы "Мой Брэст — мая крэпасць" — да 30 лістапада.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:
■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
Вываўка:
■ Вываўка "Gloria Patria" — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да верасня 2015.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
■ Виртуальная гульня "Карэтны майстар".

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:
■ "Кола часу" — прадметы гарадской культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49.
Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва".
Вываўка:
■ Вываўка работ Алеся Квяткоўскага "Зімовыя сны пчол" — да 19 снежня.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ
г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Вываўкі:
■ Вываўка фатаграфіі Марціна Странкі "MONO" (работы прадастаўлены Пасольствам Чэшскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь) — да 23 лістапада.
■ Вываўка фота Сяргея Халадзіліна "Пастскрыптам" — да 30 лістапада.
■ Вываўка "І старажытныя прадметы беражліва захоўваючы..." Са збору музейнай калекцыі археалогіі" — да 30 лістапада.
■ Унікальны выставачны мегапраект Руслана Вашкевіча "ЦДЗ і глядзі" — да 25 студзеня 2015 года.

Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцёўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).
Вежа палаца
Экспазіцыя:
■ "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
Вываўкі:
■ "Кнігі, у якіх захоўваецца час..." (лепшыя выданні сяр. XVII — пач. XX стст.) — да 30 лістапада.
■ "Рэтра-Гомель" — да 30 лістапада.
Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
Вываўкі:
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ
г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выставка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
■ "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

■ Экспазіцыя "Прырода Лідчыны".
Вываўкі:
■ "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...".
■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."
■ Вываўка адной карціны "Партызаны".
■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.
■ "Крылы над Лідай" — выставка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
■ Вываўка "Як жылі нашы продкі".
■ Вываўка "Чарадзейны куфар".
■ Вываўка творчых работ выпускнікоў і выкладчыкаў мастацкай школы "Сустрэча пакаленняў".
■ Персанальная выставка П.Цімафеева "Драматычнасць сярэдняга плана. Час жывых".
■ У рамках праекта "Выток Нёмана — выток духоўнасці" — калектыўная выставка "Абуджэнне".
■ Вываўка дэкаратыўна-прыкладной творчасці А.Чуўюравай (Сярко) "Частка маёй душы".
■ "Вайны свяшчэнныя старонкі" — выставка, прысвечаная Вялікай Перамозе.
■ Вываўка "Старонкі непа-100ронняй Вялікай вайны на Лідчыне".

ЛІДСКІ ЗАМАК
■ Камера катаванняў.
■ Фотавываўка "Захаваем на вякі".
■ Партрэтная галерэя вялікіх князёў і каралёў.
■ Фотавываўка "Археалагічныя знаходкі Лідскага замка".
■ Вываўка рэплік "Зброя Вялікага Княства".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ Вываўка твораў Івана Сямілетова "Інтэрпрэтацыя аб'екта" — з 28 лістапада да 13 снежня.
■ Фотапраект Сяргея Ждановіча "Гульня ў лялькі. Replay" — з 28 лістапада да 13 снежня.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.
■ Персанальная выставка Пятра Шарыты — да 23 лістапада.
■ Вываўка "8. Агульнапольскае Біенале студэнцкай графікі. Познань 2013" — да 23 лістапада.
■ Персанальная выставка Ігара Лыскаўца "Кола гісторыі" — да 23 лістапада.
■ Персанальная выставка Тараса Паражняка — да 23 лістапада.

<p>■ 22 — "Хаваншчына" (опера ў 3-х дзеях) М.Мусаргскага. ■ 23 — "Церам-Церамок" (опера ў 2-х дзеях) І.Польскага. Пачатак а 12-й. ■ 23 — "Яўгеній Анегін" (опера ў 3-х дзеях) П.Чайкоўскага. Пачатак а 19-й. ■ 25 — "Тоска" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Пучыні. ■ 26 — "Іаланта" (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага. ■ 27 — "Вітаўт" (балет у 2-х дзеях) В.Кузняцова (Нацыянальная тэатральная прэмія). Пачатак а 19-й. ■ 27 — "Verdi sempre Verdi" — Музычныя вечары ў Вялікім (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай). Пачатак у 19.30. ■ 28 — "Мадам Батэрфляй" (опера ў</p>	<p>3-х дзеях) Дж.Пучыні. ■ 29 — "Сем прыгажунь" (балет у 2-х дзеях) К.Караева.</p> <p>НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ г. Мінск, вул. Энгельса, 7. Тэл./факс: 327 60 81. ■ 22 — "Местачковае кабарэ" (спектакль у 2-х дзеях). ■ 23 — "Вечар" А.Дударова. ■ 24 — "Пан Тадэвуш" А.Міцкевіча. Нацыянальная тэатральная прэмія. ■ 25 — "Пахавайце мяне за плінтусам" П.Санаева. ■ 26 — "Над прорваю ў жыцце" Дж.Сэлнджэра. ■ 27 — "Фрэнк Жулі" А.Стрынберга. ■ 28 — "Наш гарадок" Т.Уайлдэра. ■ 29 — "Падобны да Стынга" І.Пісьменнай. На сцэне Цэнтральнага дома афіцэраў: ■ 25 — "Вячэра з прыдуркам" Ф.Вебэра.</p>	<p>■ 26 — "Пінская шляхта" В.Дуніна-Марцінкевіча. ■ 27, 29 — "Паўлінка" Янкі Купалы.</p> <p>ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ" г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08. ■ 22 — "Гісторыя двух сабак" Я.Конева. Пачатак а 12-й. ■ 22 — "Сталіца Эраўнд" С.Гіргеля. Пачатак а 19-й. ■ 23 — "Два чароўныя парасоны (Стойкі алавяны Салдацікі)" С.Навуменка. Пачатак а 12-й. ■ 23 — "Адамавы жарты" С.Навуменка. Пачатак а 19-й. ■ 24 — "Фаўст. Сны" інсцэніроўка па творах І.Ф. Гётэ. ■ 25 — "Адэль" Я.Таганова. ■ 26 — "Нямое каханне" — аўтарскі праект Ігара Сігова.</p>	<p>■ 27 — "Тры Жызэлі" А.Курэйчыка. Пачатак а 19-й. ■ 28, 29 — "Раскіданае гняздо" Янкі Купалы.</p> <p>БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26. ■ 22 — "Залатое кураня" У.Улановіча. Пачатак у 11.30. ■ 22 — "Цыганскі барон" І.Штрауса. Пачатак а 19-й. ■ 23 — "Чырвоны Каптурчык. Пакаленне NEXT" А.Рыбнікава. Пачатак у 11.30. ■ 23 — "Шклянкі вады" У.Кандрусевіча. Пачатак а 19-й. ■ 24 — "У імя каханья" — харэаграфічны спектакль <u>Заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь</u> "Тэатр танца "Прэм'ер-Спонайд". ■ 25 — "Блакитная камяя" К.Брэйтбурга.</p>	<p>■ 26 — "Соф'я Гальшанская" У.Кандрусевіча. ■ 27 — "Шчаўкунок" (балет у 2-х дзеях) П.Чайкоўскага. ■ 29 — "Айбаліт" І.Левіна. Пачатак у 11.30. ■ 29 — "Містар Ікс" І.Кальмана. Пачатак а 19-й.</p> <p>БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50. ■ 22 — "Хлопчык-Зорка" А.Уайльда. Пачатак а 13-й. ■ 23 — "Кветачка-вясёлка" В.Катаева. Пачатак аб 11-й. ■ 25 — "Ямелева шчасце" па матывах рускіх народных казак. Пачатак у 10.30 і а 13-й. ■ 26 — "Ладдзя Роспачы" У.Караткевіча. Пачатак а 19-й. ■ 27, 28 — "Цудоўная скрыня з зялёным гарошкам" па матывах шведскіх казак. Пачатак у 10.30 і а 13-й.</p>
--	--	--	--	---